

FINANSTILSYNET
THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Veiledning til forskrift om årsregnskap m.m. for forsikringsselskaper

VEDLEGG TIL RUNDSKRIV 8/2010
FRA FINANSTILSYNET

INNHALDSFORTEGNELSE

DEL I GENERELT	4
1. Innledning.....	4
2. Overordnet om regelverket.....	4
2.1 Regnskapsmodell	4
2.2 Nasjonale regler tilpasset IFRS (i årsregnskapsforskriften).....	4
2.3 Forholdet mellom regnskapslovgivning og forsikringslovgivning	5
2.4 Tilgang til internasjonale regnskapsstandarder	6
2.5 Forskriftsendringer 18. desember 2009.....	6
DEL II LIVSFORSIKRING	8
3. Forholdet mellom regnskaps- og forsikringslovgivning.....	8
4. Innregning og måling – forskriftens kapittel 3	9
4.1 Generelt	9
4.2 Forsikringsforpliktelser og forsikringsmessige avsetninger	9
4.3 Finansielle instrumenter	12
4.4 Eiendom	14
4.5 Investeringer i datterselskap, tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet	15
4.6 Adgang til å fravike måle- og innregningsregler i IFRS gjeldende for alle livsforsikringsselskaper	16
4.7 Utvidet adgang til å fravike måle- og innregningsregler i IFRS	16
5. Resultatregnskap	17
5.1 Generelt	17
5.2 Netto inntekter fra investeringer	17
5.3 Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	18
5.4 Andre resultatkomponenter og totalresultat	19
5.5 Regnskapsmessig behandling av oppløste tilleggsavsetninger ved oppnådd ”tak”	20
5.6 Flytting av forsikringskontrakter	20
6. Balansen.....	22
6.1 Generelt	22
6.2 Investeringer i finansielle instrumenter og eiendom	22
6.3 Finansielle eiendeler som ikke er investeringer	23
6.4 Forskuddsbetalte kostnader og ikke mottatte inntekter	23
6.5 Gjenforsikringsandel av forsikringsforpliktelser	23
6.6 Egenkapital og ansvarlig lånekapital mv.	23
6.7 Forsikringsforpliktelser	23
6.8 Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	24
7. Noteopplysninger – forskriftens kapittel 5	25
7.1 Opplysningskrav i samsvar med IFRS (direkte henvisning til IFRS eller via forenklingforskriften)	25
7.2 Nasjonale krav til noteopplysninger tilpasset IFRS (henvisning til forenklingforskriften)	28
7.3 Øvrige krav til noteopplysninger.....	29
DEL III SKADEFORSIKRING	30
8. Forholdet mellom regnskaps- og forsikringslovgivning.....	30
9. Innregning og måling – forskriftens kapittel 3	31
9.1 Generelt	31
9.2 Forsikringsforpliktelser og forsikringstekniske avsetninger	31

9.3	Finansielle instrumenter	35
9.4	Eiendom	36
9.5	Adgang til å fravike måle- og innregningsregler i IFRS gjeldende for alle skadeforsikringsselskaper.....	37
9.6	Utvidet adgang til å fravike måle- og innregningsregler i IFRS	38
10.	Resultatregnskap	39
10.1	Generelt	39
10.2	Teknisk regnskap.....	39
10.3	Ikke-teknisk regnskap	40
10.4	Andre resultatkomponenter og totalresultat	40
11.	Balansen.....	42
11.1	Generelt	42
11.2	Investeringer i finansielle instrumenter og eiendom	42
11.3	Forskuddsbetalte kostnader og ikke mottatte inntekter.....	42
11.4	Egenkapital og ansvarlig lånekapital mv.	43
11.5	Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	43
12.	Noteopplysninger – forskriftens kapittel 5.....	44
12.1	Opplysningskrav i samsvar med IFRS (direkte henvisning til IFRS eller via forenklingsforskriften)	44
12.2	Nasjonale krav til noteopplysninger tilpasset IFRS (henvisning til forenklingsforskriften)	47
12.3	Øvrige krav til noteopplysninger.....	47

DEL I GENERELT

1. Innledning

Dette dokumentet gir veiledning til regnskapsregelverket som gjelder for forsikringsselskaper. Forholdet til virksomhetsreglene i forsikringsvirksomhetsloven kommenteres også.

Forsikringsselskaper skal utarbeide årsregnskap i henhold til regnskapsloven, med de tillegg og unntak som følger av [forskrift 16. desember 1998 nr. 1241](#) (årsregnskapsforskriften). Gjennom forskriftsendringer av 4. april 2008, 30. januar 2009 og 18. desember 2009, er regnskapsreglene nå i hovedsak tilpasset de internasjonale regnskapsstandardene (IFRS). Nevnte endringer hensyntar også de nye virksomhetsreglene for livsforsikring som ble gjort gjeldende fra 1. januar 2008.

I kapittel 2 gis det en overordnet fremstilling av regelverket. Del II (kapittel 3 til 7) omhandler livsforsikring og del III (kapittel 8 til 12) omhandler skadeforsikring.

2. Overordnet om regelverket

2.1 Regnskapsmodell

Forsikringsselskaper med verdipapirer notert på regulert marked i EØS-området har plikt til å utarbeide konsernregnskap etter de internasjonale regnskapsstandardene (IFRS)¹.

Konsernregnskap for øvrige forsikringsselskaper skal utarbeides enten etter IFRS eller etter nasjonale regler tilpasset IFRS (regulert gjennom årsregnskapsforskriften).

Forsikringsselskapenes selskapsregnskap skal utarbeides etter nasjonale regler tilpasset IFRS.

Forsikringsselskaper som utarbeider konsernregnskap etter IFRS, har både en rett og plikt til å følge alle bestemmelsene i IFRS. Det innebærer at nasjonale regnskapsregler om utarbeidelse av konsernregnskap i hovedsak ikke gjelder, jf. regnskapsloven § 3-1 tredje ledd og årsregnskapsforskriften § 1-3 annet ledd.

Forsikringsselskaper som utarbeider selskapsregnskap og eventuelt konsernregnskap etter nasjonale regler tilpasset IFRS, skal anvende IFRS med de begrensninger og tillegg som følger av årsregnskapsforskriften, se nærmere omtale i punkt 2.2.

2.2 Nasjonale regler tilpasset IFRS (i årsregnskapsforskriften)

Selskapsregnskapet skal utarbeides i samsvar med IFRS med de begrensninger og tillegg som følger av særskilte bestemmelser i årsregnskapsforskriften, jf. årsregnskapsforskriften § 1-2.

Det samme gjelder konsernregnskap med mindre konsernregnskapet utarbeides fullt ut etter IFRS, jf. § 1-3 første ledd. Særskilte bestemmelser om innregning og måling, oppstillingsplaner og noteopplysninger er gitt i forskriftens kapittel 3, 4 og 5.

Innregning og måling

Forskriftens kapittel 3 begrenser enkelte valgmuligheter i reglene for innregning og måling i IFRS. For skadeforsikringsselskaper gjelder begrensninger kun i forhold til enkelte bestemmelser i IFRS 4 om forsikringskontrakter, se punkt 9.2 for nærmere omtale. For

¹ Slik de er godkjent av EU, og for norske selskaper slik de er inntatt i vedlegg til forskrift av 17. desember 2004 nr. 1852 om vedtatte internasjonale regnskapsstandarder.

livsforsikringsselskaper gjelder i tillegg begrensninger i forhold til investeringseiendommer, eierbenyttet eiendom, aksjer og andeler i datterselskap og tilknyttet selskap, samt deltakelse i felleskontrollert virksomhet, se kapittel 4 for nærmere omtale.

Forskriftens kapittel 3 åpner på enkelte områder for at reglene om innregning og måling i IFRS kan fravikes. For forsikringsselskaper som inngår i IFRS-konsern² og børsnoterte selskaper uten konsernregnskapsplikt, er adgangen til å fravike IFRS begrenset til det som gjelder for ”vanlige” foretak som utarbeider regnskap etter [forskrift 21. januar 2008 nr. 57 om forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder](#) (forenklingsforskriften). Forsikringsselskaper har imidlertid ikke anledning til å fravike bestemmelser i IAS 39 *Finansielle instrumenter – innregning og måling*. For livsforsikringsselskaper gjelder også enkelte andre begrensninger i forhold til forenklingsforskriften. Det vises til punkt 4.6 og 9.5 for nærmere omtale.

Forsikringsselskaper som ikke inngår i IFRS-konsern har en utvidet adgang til å fravike IFRS. Disse selskapene kan på andre områder enn de som er særskilt regulert i årsregnskapsforskriften kapittel 3, benytte reglene om innregning og måling i regnskapsloven kapittel 4 og 5, herunder norske regnskapsstandarder. Det vises til punkt 4.7 og 9.6 for nærmere omtale.

Oppstillingsplaner

Forskriftens kapittel 4 krever i motsetning til IFRS standardiserte oppstillinger for resultatregnskap og balanse, se kapittel 5, 6, 10 og 11 for nærmere omtale.

Noteopplysninger

Forskriftens kapittel 5 gir, med noen sentrale unntak, adgang til å fravike kravene til noteopplysninger i IFRS. På den annen side gjelder enkelte krav som går utover det som følger av IFRS. Forsikringsselskaper som ikke inngår i IFRS-konsern kan fravike enkelte av opplysningskravene i IFRS som er pliktige for øvrige forsikringsselskaper. Det vises til kapittel 7 og 12.

2.3 Forholdet mellom regnskapslovgivning og forsikringslovgivning

Regnskapsloven og årsregnskapsforskriften regulerer utarbeidelsen av forsikringsselskapenes årsregnskap, der formålet er at årsregnskapet skal gi et rettviseende bilde av forsikringsselskapets finansielle stilling og resultat av virksomhetsutøvelsen for perioden. Krav til soliditet og hvordan virksomheten utøves, herunder kundetildeling i livsforsikring, reguleres av forsikringsvirksomhetsloven med tilhørende forskrifter. Regelverkene er imidlertid i en viss grad sammenvevd ved at årsregnskapet danner grunnlag for soliditetsberegning og beregning av kundetildeling i livsforsikring, mens krav til avsetninger i forsikringsvirksomhetslovgivningen legges til grunn for måling av forsikringsforpliktelsene i årsregnskapet. Det innebærer blant annet følgende:

- Problemstillinger knyttet til klassifisering av forsikringstekniske avsetninger i skadeforsikring og forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring som gjeld eller egenkapital må løses med utgangspunkt i årsregnskapsforskriften. (I vurderingen av selskapets soliditet, er det imidlertid forskrift av 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak som definerer hvilke elementer som kan medregnes som ansvarlig kapital.)

² Forsikringsselskaper som inngår i konsern der konsernregnskapet utarbeides i samsvar med IFRS.

- Problemstillinger knyttet til innregning og måling av størrelsen på forsikringstekniske avsetninger i skadeforsikring og forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring må løses i hovedsak med utgangspunkt i forsikringsvirksomhetslovgivningen. Innregning og måling av enkelte avsetninger i skadeforsikring er imidlertid regulert i årsregnskapsforskriften, jf. §§ 3-10 til 3-12.
- Problemstillinger knyttet til innregning og måling av andre eiendeler og forpliktelser må løses med utgangspunkt i årsregnskapsforskriften og regnskapsloven.

Nærmere omtale av forholdet mellom regnskapsregler og virksomhetsregler er gitt i kapittel 3 (livsforsikring) og kapittel 8 (skadeforsikring).

2.4 Tilgang til internasjonale regnskapsstandarder

Regelverket for avleggelse av årsregnskap for forsikringsselskaper er regulert i regnskapsloven, i forskrifter til regnskapsloven samt i EU-godkjente internasjonale regnskapsstandarder.

De internasjonale regnskapsstandardene og endringer i disse standardene blir formelt sett inntatt som vedlegg til [forskrift av 17. desember 2004 nr. 1854 om gjennomføring av EØS-regler om vedtatte internasjonale regnskapsstandarder](#) (IFRS-forskriften). EU-godkjente endringer tas inn i vedlegg separat og fortløpende uten at standardene som helhet fremkommer. For en enklere tilgang til de internasjonale regnskapsstandardene kan det vises til publikasjonen ”*IFRS på norsk – forskrift om internasjonale regnskapsstandarder 2009*” (utgitt av Den norske Revisorforening) som inneholder konsoliderte EU-godkjente internasjonale regnskapsstandarder pr. 26. juni 2009. Det gjøres imidlertid oppmerksom på at denne publikasjonen ikke har noen rettslig status samt at det kan ha tilkommet endringer i IFRS-forskriften (eller EU-godkjente internasjonale regnskapsstandarder) etter nevnte tidspunkt.

2.5 Forskriftsendringer 18. desember 2009

Årsregnskapsforskriften er senest endret ved [endringsforskrift 18. desember 2009](#). Nedenfor gis det en oversikt over de mest sentrale endringene.

- Børsnoterte forsikringsselskaper uten konsernregnskapsplikt må utarbeide selskapsregnskap etter forskriftens maksimale IFRS-tilpasning, jf. årsregnskapsforskriften § 1-5. Selskapene kan ikke benytte den utvidede adgangen til å fravike regler om innregning/måling og noteopplysninger i IFRS som ellers gjelder for selskaper som ikke inngår i IFRS-konsern.
- Det skal ikke beregnes utsatt skatt på forsikringsmessige/-tekniske avsetninger klassifisert som egenkapital, jf. årsregnskapsforskriften § 3-18 annet ledd og § 3-8a. Det vises til punkt 4.2.7 og punkt 9.2.7.
- Gjenforsikringsandeler av forsikringsforpliktelser i livsforsikring skal presenteres som en del av kundeporteføljene i balansen, jf. årsregnskapsforskriften § 4-7 post 7a og post 8a. Det vises til punkt 6.5.
- Utvidet adgang til å fravike noteopplysningskrav i IFRS for forsikringsselskaper som ikke inngår i IFRS-konsern³, jf. årsregnskapsforskriften § 5-6 annet ledd. For regnskapsåret 2009 kan selskapene også benytte overgangsreglene i årsregnskapsforskriften § 7-3

³ Det gjøres oppmerksom på at Finansdepartementet har bedt Finanstilsynet ”om en vurdering av spørsmålet om ytterligere utvidelse av virkeområdet for lettelse i noteopplysninger og ytterligere lettelse i krav til noteopplysninger for «små forsikringsselskaper»”

(tilsvarende overgangsregler som for regnskapsåret 2008) som gir adgang til å fravike opplysningskravene i IFRS i større utstrekning enn det som følger av forskriftens ordinære regler. Det vises til punkt 7.1.8 og punkt 12.1.8.

DEL II LIVSFORSIKRING

3. Forholdet mellom regnskaps- og forsikringslovgivning

Krav til soliditet og hvordan virksomheten til livsforsikringsselskaper skal utøves, er regulert i forsikringslovgivningen, men har også betydning ved utarbeidelsen av årsregnskapet. Nedenfor redegjøres det for noen sentrale sammenhenger mellom regelverkene.

Balansens eiendelsside

Det følger av forsikringsvirksomhetsloven § 9-7 første ledd at livsforsikringsselskaper skal dele selskapets forvaltningskapital inn i kollektivporteføljen, investeringsvalgporteføljen og selskapsporteføljen. På bakgrunn av lovkravet er oppstillingsplanen for balansens eiendelsside inndelt slik at eiendeler i kollektivporteføljen, investeringsvalgporteføljen og selskapsporteføljen vises atskilt, jf. årsregnskapsforskriften § 4-7.

Hvilke typer eiendeler som kan inngå i kollektivporteføljen og investeringsvalgporteføljen reguleres av forskrift 17. desember 2007 nr. 1457 om livsforsikringsselskapers og pensjonsforetaks kapitalforvaltning (kapitalforvaltningsforskriften). Det er enkelte forskjeller mellom kapitalforvaltningsforskriften og årsregnskapsforskriften. Etter kapitalforvaltningsforskriften skal selskapene ikke direkte medregne aksjer i datterselskap til dekning av forsikringsmessige avsetninger i kollektivporteføljen og investeringsvalgporteføljen. I stedet skal eiendelene eiet av datterselskap medregnes, jf. kapitalforvaltningsforskriften § 3-1 annet ledd. Årsregnskapsforskriften krever derimot at investeringen vises som aksjer og andeler. Videre, etter kapitalforvaltningsforskriften kan finansielle derivater inngå i kollektivporteføljen og investeringsvalgporteføljen. Dersom derivatenes virkelige verdi faller under null, reduseres angjeldende kundeportefølje også med den negative verdien. I balansen skal imidlertid finansielle derivater med negativ verdi føres som forpliktelse. Se nærmere omtale i punkt 6.2.2. Det er også enkelte begrepsforskjeller mellom regelverkene.

Balansens gjeldsside

Det følger av forsikringsvirksomhetsloven § 9-15 at livsforsikringsselskaper skal ha forsikringsmessige avsetninger til dekning av sine forsikringsforpliktelser. De ulike forsikringsmessige avsetningene som kreves i henhold til disse reglene ligger som hovedregel til grunn for klassifisering, innregning og måling etter årsregnskapsforskriften. Det er likevel enkelte forskjeller mellom virksomhetsreglene og regnskapsreglene. Forsikringsforpliktelser etter årsregnskapsforskriften har et snevrere innhold enn forsikringsforpliktelser etter virksomhetsreglene. Risikoutjevningfondet skal klassifiseres som egenkapital i balansen og ikke som forsikringsforpliktelser. Endringer i fondet innregnes ikke i resultatregnskapet, men føres mot annen egenkapital.

Resultatbegreper

Forsikringslovgivningens resultatbegreper, overskudd på avkastnings-/risikoresultat, er knyttet til forsikringskontraktene (kundene) til forskjell fra resultat etter årsregnskapsforskriften som gjelder forsikringsselskapet. Tilordning av overskudd til forsikringskontraktene etter forsikringslovgivningen vil imidlertid påvirke selskapets resultat ved at overskudd på avkastningsresultatet og risikoresultatet (etter avsetning til risikoutjevningfondet) inngår som kostnadsposter i resultatregnskapet. En annen sammenheng mellom reglene, er at det ved beregning av avkastning etter virksomhetsreglene tas utgangspunkt i målingen av eiendelene etter regnskapslovgivningen.

4. Innregning og måling – forskriftens kapittel 3

4.1 Generelt

Reglene for innregning og måling av eiendeler og forpliktelser er i hovedsak tilpasset IFRS. Enkelte valgmuligheter i IFRS er imidlertid ikke tillatt. Det er også en viss adgang til å fravike IFRS. Enkelte forsikringselskaper har en utvidet adgang til å fravike regler om innregning og måling i IFRS, se punkt 4.7. Den utvidede fraviksadgangen er knyttet til mindre sentrale områder og omfatter ikke eiendeler som etter kapitalforvaltningsforskriften kan inngå i kundeporteføljene.

På sentrale områder som forsikringsforpliktelser, finansielle instrumenter, eiendom og investeringer i datterselskap, tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet er reglene for innregning og måling ensartet for alle livsforsikringselskaper, se punkt 4.2 til 4.5 for nærmere omtale. Adgangen til å fravike reglene for innregning og måling i IFRS er kommentert i punkt 4.6 og 4.7.

4.2 Forsikringsforpliktelser og forsikringsmessige avsetninger

4.2.1 Generelt

I IFRS er regnskapsføring av forsikringsforpliktelser regulert i IFRS 4 *Forsikringskontrakter*. Denne standarden er en såkalt "fase 1" standard som er ment å gjøre enkelte begrensede forbedringer i gjeldende praksis i påvente av at "fase 2" i IASBs prosjekt om forsikringskontrakter ferdigstilles. I påvente av mer fullstendige regler om innregning og måling (fase 2), er det etter IFRS 4 i utgangspunktet mulig å videreføre tidligere anvendte regnskapsprinsipper med enkelte unntak.

I årsregnskapsforskriften er kravene til innregning og måling av forsikringskontrakter i IFRS 4 søkt hensyntatt gjennom §§ 3-2, 3-18 og 3-19. Enkelte valgmuligheter i IFRS 4 tillates likevel ikke etter årsregnskapsforskriften, jf. § 3-2 tredje, syvende ledd og åttende ledd. Valgmuligheter i IFRS 4 som tillates anvendt er nevnt i § 3-2 annet og fjerde ledd, mens § 3-2 femte og sjette ledd gjengir pliktbestemmelser i IFRS 4. Dette innebærer:

Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring skal fortsatt innregnes og måles i henhold til bestemmelsene i forsikringslovgivningen, jf. årsregnskapsforskriften § 3-2 første ledd annet punktum, § 3-18 og § 3-19. Adgangen i IFRS 4.22 til å endre regnskapsprinsipper for forsikringskontrakter gjelder ikke, jf. årsregnskapsforskriften § 3-2 syvende ledd.

Risikoutjevningfond skal klassifiseres som egenkapital, jf. § 3-18 og balansepost 10.1.3 i § 4-7. Finanstilsynet legger til grunn at risikoutjevningfondet vil være bundet egenkapital. Endringer i risikoutjevningfondet skal ikke innregnes i resultatregnskapet, men justeres mot annen egenkapital.

Øvrige forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring skal fortsatt klassifiseres som forsikringsforpliktelse, jf. § 3-19 første ledd første punktum og balansepost 12 og 13 i § 4-7, men gjenforsikringsandeler skal klassifiseres som eiendel, jf. § 3-2 sjette ledd og balansepost 7a og 8a i § 4-7. Se nærmere omtale av gjenforsikringsandeler i punkt 4.2.4 nedenfor.

I punkt 4.2.2 til 4.2.5 kommenteres § 3-2 annet, fjerde, sjette og åttende ledd nærmere. I punkt 4.2.6 gis det en kort beskrivelse av de mest sentrale forsikringsmessige avsetningene. I punkt

4.2.7 kommenteres problemstillingen knyttet til utsatt skatt og forsikringsmessige avsetninger klassifisert som egenkapital (risikoutjevningfond).

4.2.2 Innebygde derivater

Etter IAS 39 skal innebygde derivater skilles ut fra vertskontrakten og måles til virkelig verdi forutsatt at visse betingelser er oppfylt. I henhold til IFRS 4 gjelder bestemmelsene også for innebygde derivater i forsikringskontrakter med mindre det innebygde derivatet selv er en forsikringskontrakt. Forsikringstakers opsjon om gjenkjøp av en forsikringskontrakt til et fast beløp behøver likevel ikke måles atskilt fra forsikringskontrakten.

Forskriftens § 3-2 annet ledd gir en adgang, men ikke en plikt, til å måle eventuelle innebygde derivater i en forsikringskontrakt atskilt fra forsikringskontrakten.

4.2.3 Test av forsikringsforpliktelsers tilstrekkelighet

IFRS 4 stiller krav om at forsikringsgiver på hvert rapporteringstidspunkt vurderer om de innregnede forsikringsforpliktelsene er tilstrekkelige. Dersom vurderingen viser at den balanseførte verdien er utilstrekkelig, sett i lys av de estimerte fremtidige kontantstrømmene, skal hele forskjellen innregnes i resultatet. Bestemmelsen har sin parallell i nedskrivningsplikten som gjelder eiendeler vurdert til amortisert kost eller anskaffelseskost. Hensikten med bestemmelsen har vært å redusere muligheten for at vesentlige tap ikke resultatføres i "fase 1", jf. IFRS 4 "Basis for Conclusions" 95.

Kravene til forsikringsmessige avsetninger etter forsikringslovgivningen er utformet som minimumskrav. § 3-2 fjerde ledd innebærer adgang, men ingen plikt, til å benytte prinsippene i IFRS 4 for test av avsetningenes tilstrekkelighet.

4.2.4 Gjenforsikringsandeler

Forskriften er tilpasset bestemmelsene om gjenforsikringsandeler i IFRS 4, jf. § 3-2 sjette ledd. Forsikringssekskapets netto kontraktsfastsatte rettigheter under en gjenforsikringskontrakt (gjenforsikringsandel) føres som en eiendel i balansen og ikke som fradrag i forsikringsmessige (brutto)avsetninger. Gjenforsikringsandelen skal nedskrives dersom gjenforsikringsandelen har falt i verdi. En gjenforsikringsandel har falt i verdi dersom kriteriene i IFRS 4.20 er oppfylt. Kriteriene i IFRS 4.20 er som følger:

En gjenforsikringsandel har falt i verdi dersom, og bare dersom:

- a) det foreligger objektiv dokumentasjon, som følge av en hendelse som oppstod etter førstegangsinngregning av eiendelen, på at cedenten kanskje ikke vil motta alle beløpene som han har krav på etter kontraktens vilkår, og*
- b) at hendelsen har en virkning som kan måles på en pålitelig måte, på beløpene som cedenten vil motta fra gjenforsikreren.*

IFRS-bestemmelsen er basert på en såkalt "incurred loss model" tilsvarende den som gjelder i IAS 39, jf. IFRS 4 "Basis for Conclusions" 108. Det vil si at gjenforsikringseiendeler bare kan nedskrives for verdifall dersom det foreligger objektiv dokumentasjon (objektive bevis) for at en tapshendelse har inntruffet etter innregning av gjenforsikringsandelen.

Gjenforsikringsandelens brutto verdi (dvs. før eventuell nedskrivning for verdifall) måles i overensstemmelse med de prinsipper som gjelder for de tilhørende forsikringsforpliktelsene, jf. §§ 3-19 og 3-2 sjette ledd.

4.2.5 Forsikringskontrakter anskaffet ved virksomhetssammenslutning eller porteføljeovertakelse

IFRS 3 *Virksomhetssammenslutninger* krever at identifiserbare eiendeler og forpliktelser som overtas i forbindelse med en virksomhetssammenslutning (for eksempel ved kjøp av datterselskap eller ved en fusjon), skal måles til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet. IFRS 4.31-33 åpner imidlertid for at merverdien skilles ut og klassifiseres som en immateriell eiendel. Dersom adgangen benyttes, skal denne immaterielle eiendelen i etterfølgende perioder måles i samsvar med målingen av de tilknyttede forsikringsforpliktelsene, jf. IFRS 4.31b.

Forskriftens § 3-2 åttende ledd krever anvendelse av den tillatte løsningen i IFRS 4.31 annet punktum. Det vil si, eventuell merverdi skal skilles ut og klassifiseres som en immateriell eiendel.

4.2.6 Nærmere om forsikringsmessige avsetninger

Forsikringsmessige avsetninger beskrives i forarbeidende til forsikringsvirksomhetsloven som avsetninger for de forpliktelser et forsikringsselskap påtar seg gjennom forsikringsavtalene. Nedenfor gis det en kort beskrivelse av de mest sentrale avsetningstypene som nevnt i forsikringsvirksomhetsloven § 9-15. De ulike forsikringsmessige avsetningene som kreves i henhold til disse reglene ligger til grunn for klassifisering, innregning og måling etter årsregnskapsforskriften. Forsikringsforpliktelser etter årsregnskapsforskriften har imidlertid et snevrere innhold enn forsikringsforpliktelser etter virksomhetsreglene. Risikoutjevningfond skal derfor klassifiseres som egenkapital i balansen og ikke som forsikringsforpliktelser. Endringer i fondet innregnes ikke i resultatregnskapet, men føres mot annen opptjent egenkapital.

Premiereserve (balansepost 12.1 og 13.1)

Premiereserven reflekterer kapitalverdien av forsikringsselskapets fremtidige forpliktelser knyttet til inngåtte forsikringskontrakter, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 9-16. For ytelsesbaserte pensjonsordninger beregnes nettoforpliktelsen ofte som forpliktelse til å betale de forsikrede pensjon basert på de forsikredes lønn, redusert med estimerte premieinnbetalinger fra forsikringstakeren (bedriften). For innskuddsbaserte pensjonsordninger beregnes nettoforpliktelsen ofte som summen av innskudd og tilført avkastning.

Tilleggsavsetning (balansepost 12.2 og 13.3)

Tilleggsavsetning er avsetning utover minstekravet til premiereserve, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 9-17. Avsetningen anvendes til å dekke det årlige avkastningskravet til premiereserve i tilfeller hvor avkastningen på tilknyttede eiendeler ikke er tilstrekkelig til å dekke kravet.

Kursreguleringsfond (balansepost 12.3)

Kursreguleringsfond tilsvarer summen av urealiserte gevinster på finansielle omløpsmidler som inngår i kollektivporteføljen, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 9-20. Netto urealiserte gevinster på slike eiendeler skal overføres til kursreguleringsfondet og vil derfor ikke inngå i

årlig avkastning som tilordnes forsikringskontraktene. Finanstilsynet legger til grunn at ”finansielle omløpsmidler” i lovens § 9-20, skal forstås som finansielle eiendeler som vurderes til virkelig verdi etter årsregnskapsforskriften. Det vil si, finansielle eiendeler som innregnes og måles til virkelig verdi etter IAS 39, se punkt 4.3.

Erstatningsavsetning (balansepost 12.4 og 13.4)

Erstatningsavsetning er forsikringsselskapets samlede forventede kostnader knyttet til forsikringstilfeller som ved regnskapsårets utgang er inntruffet, men ikke oppgjort av eller meldt til selskapet. Erstatningsavsetningen skal bare omfatte midler som ellers ville ha kommet til utbetaling i regnskapsåret dersom erstatningstilfellet var ferdigbehandlet, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 9-21.

Risikoutjevningfond (balansepost 10.1.3)

Inntil halvparten av overskuddet på risikoresultatet kan avsettes til risikoutjevningfondet. Risikoutjevningfondet kan bare benyttes til å styrke avsetningen til premiereserve vedrørende risiko knyttet til person, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 9-22.

Premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond (balansepost 12.5 og 13.5)

Pensjonsordninger i medhold av lov om foretakspensjon skal opprette et premiefond, hvor forsikringstaker kan innbetale ekstra premie som kan benyttes til premiebetaling for de ansatte (de forsikrede) i senere år. Tilsvarende gjelder kommunale pensjonsordninger. Den enkelte forsikringskontrakts rettmessige overskudd på avkastningsresultatet og risikoresultatet tilordnes premiefondet.

Tilsvarende som for ytelsesbaserte pensjonsordninger er det et krav for innskuddsbaserte pensjonsordninger å opprette et innskuddsfond, hvor forsikringstaker kan innbetale ekstra innskudd som kan benyttes til pensjonssparing for de ansatte (de forsikrede) i senere år. Også for innskuddsbaserte pensjonsordninger skal overskudd etter nærmere regler tilføres innskuddsfondet.

Pensjonistenes overskuddsfond tilføres årlig overskudd tilordnet premiereserven knyttet til pensjoner under utbetaling. Overskuddet skal hvert år benyttes som engangspremie til regulering av pensjonsytelser etter nærmere regler. Midler som ikke benyttes til regulering av pensjoner tilføres pensjonsordningens premiefond.

4.2.7 Utsatt skatt og forsikringsmessige avsetninger klassifisert som egenkapital

Risikoutjevningfond skal klassifiseres som egenkapital, jf. årsregnskapsforskriften § 3-18 første ledd. Etter § 3-18 annet ledd skal det ikke beregnes utsatt skatt av avsetningen. Finanstilsynet presiserer at bestemmelsen ikke innebærer noen tolkning av IAS 12 *Inntektsskatt*.

4.3 Finansielle instrumenter

4.3.1 Generelt

Finansielle instrumenter skal i henhold til årsregnskapsforskriften § 3-13 første punktum regnskapsføres i samsvar med IAS 39. Eiendeler som nevnt i kapitalforvaltningsforskriften § 3-1 nr. 1 til 8 og nr. 13 til 21 er å regne som finansielle instrumenter etter IFRS. I IAS 39 er virkeområdet definert som alle finansielle instrumenter med enkelte nærmere spesifiserte unntak, jf. IAS 39.2. Tilsvarende virkeområde gjelder etter årsregnskapsforskriften, jf. § 3-13

første punktum. For eierinteresser i datterselskap, tilknyttet selskap og felles kontrollert virksomhet gjelder årsregnskapsforskriften §§ 3-16 og 3-17, se nærmere omtale i punkt 4.5.

4.3.2 Målekategorier

Etter IAS 39 skal finansielle eiendeler (utenom sikring) inngå i en av følgende kategorier:

1. finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet
2. finansielle eiendeler tilgjengelig for salg (virkelig verdi uten ordinær resultatføring)
3. utlån og fordringer (amortisert kost)
4. investeringer som holdes til forfall (amortisert kost)

Hvilke finansielle eiendeler som kan inngå i de ulike kategoriene er nærmere definert i IAS 39.9. Årsregnskapsforskriften § 3-13 annet punktum begrenser imidlertid adgangen til å benytte kategorien ”tilgjengelig for salg”. Kun i de tilfeller hvor det etter IAS 39 ikke er adgang til å klassifisere eiendelen i kategorien finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, kan kategorien finansielle eiendeler tilgjengelig for salg benyttes.

Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet består av eiendeler i handelsporteføljen og eiendeler selskapet ved førstegangs innregning øremerker til denne kategorien. Eiendelene måles til virkelig verdi både ved førstegangsmåling og ved etterfølgende måling, jf. IAS 39.43 og IAS 39.46. Verdiendringer skal resultatføres, jf. IAS 39.55a. Verdiendringene resultatføres i resultatpost 2, 3 eller 12 avhengig av hvilken portefølje eiendelene tilhører, se punkt 5.2 for nærmere omtale. Standarden gjør unntak for eiendeler som er egenkapitalinstrumenter (dvs. aksjer og andeler) som ikke har noen notert markedspris i et aktivt marked og hvis virkelige verdi ikke kan måles på en pålitelig måte, jf. IAS 39.46 bokstav c. Slike investeringer skal måles til anskaffelseskost.

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg skal ved førstegangsinnregning måles til virkelig verdi med tillegg av direkte henførbare transaksjonsutgifter, jf. IAS 39.43, mens etterfølgende måling skal skje til virkelig verdi, jf. IAS 39.46. Verdiendringer føres i resultatpost 19.5, se punkt 5.4 for nærmere omtale.

Hvordan virkelig verdi skal beregnes er angitt i IAS 39.48, 39.48A og i vedlegg A til standarden AG 69-82.

Finansielle eiendeler i kategoriene utlån og fordringer samt investeringer som holdes til forfall skal ved førstegangs innregning måles til virkelig verdi med tillegg av direkte henførbare transaksjonsutgifter, jf. IAS 39.43, mens etterfølgende måling skal skje til amortisert kost, jf. IAS 39.46 bokstav a og b. Selskapene må vurdere om det er behov for nedskrivning i samsvar med kriteriene i IAS 39.58-65 og vedlegg A til standarden AG 84-93. Det gjøres oppmerksom på at begrepet ”fordringer” i kapitalforvaltningsforskriften § 3-1 ikke helt samsvarer med definisjonen av utlån og fordringer i IAS 39. Gjeldsinstrumenter som omsettes i et aktivt marked kan ikke inngå i kategorien utlån og fordringer, men kan inngå i kategorien investeringer som holdes til forfall (forutsatt at bestemte vilkår er oppfylt).

4.3.3 Omklassifisering

Regler om omklassifisering av finansielle eiendeler fra en målekategori til en annen er gitt i IAS 39.50-54. Det er ikke adgang til å omklassifisere eiendeler som selskapet ved førstegangs innregning har øremerket til kategorien ”virkelig verdi over resultatet”, jf. IAS 39.50 bokstav (b). Endringen i IAS 39 høsten 2008 åpnet kun for en adgang til å omklassifisere

finansielle eiendeler ut av handelsporteføljen, og da kun i sjeldne tilfeller, jf. IAS 39.50 bokstav (c) og 39.50B. Derivater kan uansett ikke omklassifiseres ut av handelsporteføljen, jf. IAS 39.50 bokstav (a).

For å kunne klassifisere finansielle eiendeler i kategorien ”investeringer som holdes til forfall” må selskapet ha både en intensjon og evne til å holde eiendelene til forfall, se utfyllende regler i IAS 39.9 og AG16-25 i vedlegg A til standarden. Dersom det på bakgrunn av endring i intensjon eller evne ikke lenger passer å klassifisere en investering som holdt til forfall, skal den omklassifiseres til kategorien ”tilgjengelig for salg” (se punkt 4.3.2), jf. IAS 39.51. Dersom en slik omklassifisering gjennomføres skal også gjenværende investeringer som holdes til forfall omklassifiseres, jf. IAS 39.52.

4.3.4 Særskilt om strukturerte finansielle instrumenter

Enkelte finansielle instrumenter benevnes strukturerte (eller sammensatte) finansielle instrumenter fordi de er sammensatt av to eller flere forskjellige finansielle instrumenter som aksjer, obligasjoner, terminkontrakter, swapper og opsjoner. Et eksempel på et slikt instrument er aksjeindeksobligasjoner. Aksjeindeksobligasjoner skal enten klassifiseres i kategorien ”virkelig verdi over resultat” eller dekomponeres slik at hvert enkeltinstrument måles separat, jf. IAS 39.11. Dersom aksjeindeksobligasjoner dekomponeres, innebærer det at instrumentet dekomponeres i en obligasjonsdel (nullkupongobligasjon) som måles til amortisert kost og en derivatdel som måles til virkelig verdi. Etter årsregnskapsforskriften presenteres derivatdelen i angjeldende balansepost for finansielle derivater, se omtale i punkt 6.2.2. Obligasjonsdelen føres i balanseposten for utlån og fordringer.

4.4 Eiendom

4.4.1 Generelt

I IFRS skilles det mellom investeringseiendommer og eierbenyttet eiendom, jf. definisjoner i IAS 40.5. Investeringseiendommer kan etter IAS 40 enten måles etter en virkelig verdi modell eller en anskaffelseskostmodell. Livsforsikringsselskaper skal anvende virkelig verdi modellen i IAS 40 på alle sine investeringseiendommer, jf. årsregnskapsforskriften § 3-14. Modellen innebærer måling til virkelig verdi med resultatføring av verdiendringer, jf. IAS 40.33-55.

Eierbenyttet eiendom kan etter IAS 16 enten måles etter en verdireguleringsmodell eller en anskaffelseskostmodell. Livsforsikringsselskaper skal anvende verdireguleringsmodellen i IAS 16 på eierbenyttet eiendom, jf. årsregnskapsforskriften § 3-15. Standarden gir nærmere regler for når endringer i en eierbenyttet eiendoms balanseførte verdi som følge av en verdiregulering, skal føres som andre resultatkomponenter, se punkt 5.4, eller over det ”vanlige” resultatet.

4.4.2 Måling av investeringseiendom til virkelig verdi

Den virkelige verdien av investeringseiendom er den prisen eiendommen kan omsettes for i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, frivillige parter, jf. IAS 40.36. Den virkelige verdien av investeringseiendom skal gjenspeile markedsforholdene på balansedagen, jf. IAS 40.38. Den beste kunnskapen om virkelig verdi gis av gjeldende priser i et aktivt marked for en tilsvarende eiendom, jf. IAS 40.45.

I mangel av et aktivt marked skal informasjon fra en rekke ulike kilder tas i betraktning, jf. IAS 40.46. Det kan være:

- Gjeldende priser i et aktivt marked for eiendommer med andre betingelser eller med en annen plassering, justert for disse ulikhetene.
- Priser nylig oppnådd for tilsvarende eiendommer i mindre aktive markeder, med justeringer som gjenspeiler eventuelle endringer i økonomiske forhold etter pristidspunktet.
- Diskonterte kontantstrømprogner basert på pålitelige estimater av framtidige kontantstrømmer.

I noen tilfeller kan de ulike kildene gi ulike estimater på virkelig verdi. Selskapet skal da vurdere årsakene til disse ulikhetene for å komme frem til det mest pålitelige estimatet av den virkelige verdien, jf. IAS 40.47.

4.4.3 Måling av eierbenyttet eiendom til verdiregulert beløp

Verdiregulert beløp for en eierbenyttet eiendom er den virkelige verdien på det tidspunktet da beløpet ble verdiregulert, med fradrag for eventuell senere akkumulert avskrivning og eventuelle senere akkumulerte tap ved verdifall, jf. IAS 16.31. Verdireguleringer skal gjøres med tilstrekkelig hyppighet til at den balanseførte verdien ikke avviker vesentlig fra den verdi som ville ha blitt beregnet ved hjelp av den virkelige verdien på balansedagen.

Den virkelige verdien av tomt og bygninger blir vanligvis fastsatt ut fra markedsbasert dokumentasjon ved en taksering som normalt foretas av profesjonelle takstmenn, jf. IAS 16.32.

Avskrivninger foretas i samsvar med IAS 16.43-62, mens vurdering av hvorvidt en eiendom har falt i verdi, foretas med anvendelse av IAS 36 *Verdifall på eiendeler*, jf. IAS 16.63.

4.5 Investeringer i datterselskap, tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet

Investeringer i datterselskap og tilknyttet selskap som helt eller delvis inngår i kollektivporteføljen og/eller investeringsvalgporteføljen skal regnskapsføres etter egenkapitalmetoden eller i samsvar med IAS 39, jf. årsregnskapsforskriften § 3-16. Regnskapsføring etter IAS 39 innebærer måling til virkelig verdi, med mindre investeringen ikke har noen notert markedspris i et aktivt marked og virkelig verdi ikke kan måles pålitelig, jf. IAS 39.46. I sistnevnte tilfelle skal investeringen måles til anskaffelseskost.

Investeringer i datterselskap og tilknyttet selskap som kun inngår i selskapsporteføljen, kan som alternativ til egenkapitalmetoden og IAS 39 regnskapsføres etter kostmetoden, jf. § 3-16 fjerde punktum.

Investeringer i felleskontrollert virksomhet som helt eller delvis inngår i kollektivporteføljen og/eller investeringsvalgporteføljen, skal i selskapsregnskapet regnskapsføres etter bruttometoden, egenkapitalmetoden eller i samsvar med IAS 39, jf. årsregnskapsforskriften § 3-17. Dersom investeringen kun inngår i selskapsporteføljen kan alternativt kostmetoden benyttes.

4.6 Adgang til å fravike måle- og innregningsregler i IFRS gjeldende for alle livsforsikringsselskaper

Etter § 3-12a kan livsforsikringsselskaper fravike enkelte bestemmelser i IFRS i samsvar med forenklingsforskriften § 3-1 nr. 1 til 4 og § 3-2 nr. 1 og 10. Ved fravik fra IFRS skal det gis opplysninger om dette, jf. årsregnskapsforskriften § 5-1 annet ledd.

Forenklingsforskriften § 3-1 nr. 1 til 4 gjelder for alle livsforsikringsselskaper ved utarbeidelse av selskapsregnskap. Bestemmelsene gjelder også ved utarbeidelse av konsernregnskap med mindre konsernregnskapet utarbeides fullt ut etter IFRS, jf. regnskapsloven § 3-9 første til fjerde ledd. Bestemmelsene innebærer en adgang til å regnskapsføre utbytte og konsernbidrag i samsvar med regnskapslovens bestemmelser istedenfor IFRS, jf. forenklingsforskriften § 3-1 nr. 4. Det er videre adgang til å fravike IFRS 5 *Anleggsmidler holdt for salg og avvirket virksomhet*, jf. § 3-1 nr. 3 og to bestemmelser i IFRS 1 *Førstegangsanvendelse av internasjonale standarder for finansiell rapportering*, jf. § 3-1 nr. 1 og 2.

Forenklingsforskriften § 3-2 nr. 1 og 10 gjelder selskapsregnskap til livsforsikringsselskaper som utarbeider konsernregnskap. Bestemmelsene innebærer en adgang til å fravike en bestemmelse i IAS 16 *Eiendom, anlegg og utstyr*. I tillegg kan IFRIC 4 *Fastsettelse av hvorvidt en avtale inneholder en leieavtale* fravikes.

4.7 Utvidet adgang til å fravike måle- og innregningsregler i IFRS

Enkelte forsikringsselskaper har adgang, men ikke plikt, til å fravike IFRS utover de bestemmelser som er kommentert i punkt 4.6, jf. årsregnskapsforskriften § 3-1 og § 1-5. Den utvidede adgangen gjelder kun:

- (1) forsikringsselskaper som ikke inngår i konsern og som ikke har utstedt verdipapirer som er notert på regulert marked i en EØS-stat
- (2) forsikringsselskaper som inngår i konsern, men hvor konsernregnskapet ikke utarbeides etter IFRS.

Forsikringsselskaper med utvidet fraviksadgang skal i likhet med andre forsikringsselskaper følge bestemmelsene om innregning og måling i kapittel 3 i årsregnskapsforskriften, se punkt 4.2 til 4.5. Den utvidede fraviksadgangen gjelder på områder som ikke er eksplisitt nevnt i kapittel 3 i forskriften. Forsikringsselskaper med utvidet fraviksadgang kan (til forskjell fra andre forsikringsselskaper) velge mellom å anvende IFRS eller regnskapsloven kapittel 4 og 5. Anvendelse av regnskapsloven kapittel 4 og 5 på enkeltområder, innebærer også en plikt til å anvende eventuelle relevante norske regnskapsstandarder. Bestemmelsen er ment å gi selskapene mulighet til å foreta en gradvis overgang til IFRS. Det skal opplyses i noter til regnskapet hvilke fravik fra IFRS som er benyttet, jf. årsregnskapsforskriften § 5-1 annet ledd.

5. Resultatregnskap

5.1 Generelt

Oppstillingsplanen for resultatregnskapet, jf. årsregnskapsforskriften § 4-6, er tilpasset nye virksomhetsregler og IFRS innenfor rammen av regnskapsdirektivene. Resultatregnskapet er sammensatt av teknisk regnskap, ikke-teknisk regnskap, skattekostnader og andre resultatkomponenter.

Skillet i oppstillingsplanen mellom teknisk regnskap og ikke-teknisk regnskap har sin bakgrunn i regnskapsdirektivene, der teknisk regnskap skal inneholde inntekter og kostnader fra forsikringsdriften (post 1 til 11), mens ikke-teknisk regnskap skal inneholde andre inntekter og kostnader (post 12 til 15). Det innebærer blant annet at inntekter og kostnader fra investeringer i kollektivporteføljen og investeringsvalgporteføljen føres under teknisk regnskap (henholdsvis post 2 og 3), mens inntekter og kostnader fra investeringer i selskapsporteføljen føres under ikke-teknisk regnskap (post 12).

Oppstillingsplanens post for andre resultatkomponenter (post 19) har sin bakgrunn i at IFRS krever at enkelte typer av verdiendringer skal vises atskilt fra ”vanlige” resultatposter. Dersom verdiendringer som føres i post 19 påvirker forsikringsforpliktelsene (forsikringsmessige avsetninger med unntak av risikoutjevningfond), føres endringer i forpliktelsene i post 19.8. For øvrig føres endringer i forsikringsforpliktelser i den ”vanlige” delen av resultatregnskapet, se nærmere omtale i punkt 5.3 og 5.4.

Nærmere omtale av enkelte poster i resultatregnskapet er gitt nedenfor. Det vises ellers generelt til ledsagende bestemmelser til resultatposter i forskriftens kapittel 4, jf. §§ 4-11 og 4-16 til 4-19.

5.2 Netto inntekter fra investeringer (post 2, 3 og 12)

Inntekter og kostnader fra investeringer presenteres særskilt for kollektivporteføljen, investeringsvalgporteføljen og selskapsporteføljen. Med investeringer menes eiendeler i balansepost 2, 7 og 8, samt eventuelle finansielle derivater som er gjeld (balansepost 16.4) dersom derivatene inngår i kundeporteføljene, jf. kapitalforvaltningsforskriften. Tidligere krav om bruttopresentasjon av inntekter og kostnader fra investeringer, er erstattet av krav om nettopresentasjon.

5.2.1 Inntekter fra datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak

I post 2.1, 3.1 og 12.1 føres inntekter, herunder negative inntekter, fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak. Det presiseres at verdiendringer på investeringer i datterselskap mv. ved måling til virkelig verdi etter IAS 39, presenteres i post 2.1, 3.1 og 12.1 – og ikke i posten for verdiendringer på investeringer (post 2.4, 3.4 og 12.4). Tilsvarende skal realiserte gevinster og tap på investeringer i datterforetak mv. presenteres i post 2.1, 3.1 og 12.1 - og ikke i post 2.5, 3.5 og 12.5.

5.2.2 Renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler

I post 2.2, 3.2 og 12.2 føres renteinntekter og utbytteinntekter fra finansielle eiendeler som inngår i balansepostene 7.3-7.4, 8.3-8.4 og 2.3-2.4, herunder renteinntekter og utbytteinntekter fra finansielle eiendeler som vurderes til virkelig verdi. Renteinntektene innregnes i henhold til effektiv rente-metoden i IAS 39.9, jf. IAS 18.30a. Renteinntekter fra

andre eiendeler føres i post 4 Andre forsikringsrelaterte inntekter eller post 13 Andre inntekter avhengig av om inntektene er relatert til forsikringsdriften eller ikke.

Rentekostnader knyttet til finansielle derivater med negativ verdi som inngår i kundeporteføljene, se punkt 6.2.2, føres i post 2.2 og 3.2. Øvrige rentekostnader, herunder rentekostnader fra finansielle forpliktelser som vurderes til virkelig verdi, føres i post 14.2, eventuelt post 10 dersom rentekostnadene er relatert til forsikringsdriften. Rentekostnadene innregnes i henhold til effektiv rente-metoden i IAS 39.9.

5.2.3 Netto driftsinntekt fra eiendom

Post 2.3, 3.3 og 12.3 omfatter inntekter og kostnader i forbindelse med forsikringsselskapets drift av eiendommer som forsikringsselskapet eier direkte. Det presiseres at avskrivninger på verdieregulert eierbenyttet eiendom inngår i posten for netto driftskostnad fra eiendom, og ikke i posten for verdiendringer på investeringer (post 2.4, 3.4 og 12.4).

5.2.4 Verdiendringer på investeringer

I post 2.4, 3.4 og 12.4 føres urealiserte gevinster og tap på investeringer i eiendom og finansielle eiendeler med mindre endringene skal føres som andre resultatkomponenter, jf. resultatpost 19.1 og 19.5.

Indirekte eie av eiendom gjennom datterselskap, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak skal i balansen presenteres som investeringer i datterforetak mv. Verdiendringer på slike investeringer skal føres i post 2.1, 3.1 og 12.1 i resultatregnskapet, og ikke i posten for verdiendringer på investeringer (post 2.4, 3.4 og 12.4).

5.3 Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser (post 5 til 8)

Endringer i forsikringsforpliktelser (forsikringsmessige avsetninger med unntak av risikoutjevningfond) som resultatføres, skal presenteres i post 5 til 8 og post 19.8. Sistnevnte post skal omfatte endringer i forsikringsforpliktelser som er forårsaket av verdiendringer presentert i post 19, se punkt 5.4.

Post 5 omfatter utbetalte erstatninger og endring i erstatningsavsetninger på forsikringskontrakter. Utdypende bestemmelse finnes i § 4-18.

Post 6 er forbeholdt forsikringskontrakter med kontraktsfastsatte forpliktelser, jf. balansepost 12. På denne posten føres alle endringer i forsikringsforpliktelsene med mindre post 5, 8 eller 19.8 kommer til anvendelse. Endringer i tilleggsavsetninger i perioden føres i post 6.2. Posten omfatter endringer i tilleggsavsetninger som tidligere ble presentert på egne linjer, herunder årets tilleggsavsetninger (tidligere post 6.3.1) og anvendelse av tilleggsavsetninger til dekning av rentegaranti (tidligere post 13).

Post 7 er forbeholdt forsikringskontrakter med særskilt investeringsvalg, jf. balansepost 13. På denne posten føres alle endringer i forsikringsforpliktelsene med mindre post 5 eller 19.8 kommer til anvendelse.

Post 8 er forbeholdt forsikringskontrakter med kontraktsfastsatte forpliktelser. På denne posten føres overskudd på avkastning fra eiendeler i kollektivporteføljen justert for eventuell del av avkastningen som er ført under post 19. I tillegg omfatter post 8 periodens risikoresultat som tilordnes forsikringskontraktene. Utdypende bestemmelse finnes i § 4-19.

Når det gjelder endringer i risikoutjevningfondet, jf. balansepost 10.1.3, skal endringene ikke resultatføres ettersom fondet klassifiseres som egenkapital i balansen. Endringene føres med motpost i ”Annen opptjent egenkapital”, jf. balansepost 10.2.

5.4 Andre resultatkomponenter og totalresultat (post 19 og 20)

IFRS krever at enkelte typer av verdiendringer vises atskilt fra ”vanlige” resultatposter. Det gjelder blant annet verdiendringer på eierbenyttet eiendom (IAS 16.39-40), verdiendringer på finansielle eiendeler tilgjengelig for salg (IAS 39.55b) og justeringer av forsikringsforpliktelser (IFRS 4.30), jf. IAS 1.7 som gir en nærmere oversikt. Disse resultatpostene utgjør sammen med det ”vanlige” resultatet (profit or loss) totalresultatet (statement of comprehensive income) for perioden.

Årsregnskapsforskriften er tilpasset kravene i IFRS om presentasjon av totalresultat, jf. resultatpost 18 til 20. Det ”vanlige” resultatet fremkommer av resultatpost 18. Øvrige inntekter og kostnader presenteres under hovedpost 19 som andre resultatkomponenter. Summen av det ”vanlige” resultatet og andre resultatkomponenter utgjør totalresultatet for perioden, jf. post 20.

I resultatpost 19.1 føres endringer i verdiregulert beløp på eiendom, anlegg og utstyr som etter IAS 16 skal innregnes som andre resultatkomponenter. Denne posten benyttes uavhengig av om den angjeldende eiendelen tilhører selskapsporteføljen eller kundeporteføljene. Justering for eventuelle endringer i forsikringsforpliktelser føres i post 19.8, se nærmere nedenfor.

I resultatpost 19.2 føres endringer i verdiregulert beløp på immaterielle eiendeler som etter IAS 38 skal innregnes som andre resultatkomponenter.

I resultatpost 19.3 føres aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte pensjonsordninger ved anvendelse av innregningsreglene i IAS 19.93A.

I resultatpost 19.4 føres omregningsdifferanser knyttet til utenlandsk virksomhet som etter IAS 21 skal innregnes som andre resultatkomponenter.

I resultatpost 19.5 føres gevinster og tap på finansielle eiendeler tilgjengelig for salg som etter IAS 39 skal innregnes som andre resultatkomponenter.

I resultatpost 19.6 føres effektiv andel av gevinst og tap på sikringsinstrumenter i kontantstrømsikring som etter IAS 39 skal innregnes som andre resultatkomponenter.

I resultatpost 19.7 føres andel av andre resultatkomponenter ved anvendelse av egenkapitalmetoden, jf. IAS 1.82h og IAS 28.11. Etter årsregnskapsforskriften § 3-16 kan også investeringer i datterselskap regnskapsføres etter egenkapitalmetoden. Andel av andre resultatkomponenter ved investeringer i datterselskap som regnskapsføres etter egenkapitalmetoden, skal følgelig også føres i resultatpost 19.7.

I resultatpost 19.8 føres endringer i forsikringsforpliktelser knyttet til verdiendringer i post 19, jf. IFRS 4.30. Avkastning på eiendeler i kundeporteføljene som tilordnes forsikringskontraktene i henhold til forsikringslovgivningen, føres i utgangspunktet i det ”vanlige resultatet”. For avkastning på eiendeler til dekning av kontraktsfastsatte forpliktelser

benyttes post 6 og 8. For avkastning på eiendeler til dekning av selskapets forpliktelser knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje benyttes post 7. Det gjelder likevel unntak for avkastning på eiendeler som relaterer seg til inntekter og kostnader som føres som andre resultatkomponenter i totalresultatet. Dersom disse inntektene og kostnadene er knyttet til eiendeler som inngår i kundeporteføljene, skal tilhørende tilordning av avkastning til forsikringskontraktene føres i resultatpost 19.8, med motpost i forsikringsforpliktelser i balansen. Hvilken motpost, eller motposter, under forsikringsforpliktelser som skal anvendes, vil avhenge av hvilken eiendel verdiendringen er knyttet til og type forsikringskontrakt. For eiendeler tilgjengelig for salg vil gjerne kursreguleringsfondet være motpost, mens for eierbenyttet eiendom kan både premiereserve, premiefond, pensjonistenes overskuddsfond og tilleggsavsetninger være motpost(er).

I resultatpost 19.9 føres summen av skattekostnader på andre resultatkomponenter, jf. IAS 1.91b.

5.5 Regnskapsmessig behandling av oppløste tilleggsavsetninger ved oppnådd "tak"⁴

I forsikringsvirksomhetsloven er det i § 9-17 fjerde ledd gitt bestemmelser om maksimale tilleggsavsetninger per kontrakt.

Det legges til grunn at oppløsning av tilleggsavsetninger når en kontrakts tilleggsavsetninger ligger over den maksimale grensen, ikke er å anse som en inntekt/kostnad og således ikke resultatføres. Midlene skal innenfor den enkelte kontrakt føres direkte i balansen fra tilleggsavsetninger og til premiereserve/premiefond. For det tilfellet at årets tilleggsavsetninger fører til at grensen ville ha blitt overskredet, skal overskytende beløp tildeles kontraktens premiereserve/premiefond direkte, det vil si uten å gå veien om tilleggsavsetninger.

For kontrakter med overskuddsdeling i henhold til forsikringsvirksomhetsloven § 9-12 eller kapittel 7 i forskriften til loven, innebærer dette at hvis for eksempel årets overskudd før kundetildeling er kr 1000 mill., og selskapet i utgangspunktet vil avsette kr 200 mill. i tilleggsavsetninger, skal

- tilleggsavsetninger utover den maksimale grensen per kontrakt føres som avsetning til premiereserve/premiefond, med for eksempel kr 100 mill. og
- tilleggsavsetninger innenfor den maksimale grense per kontrakt føres som avsetning til tilleggsavsetning med kr 100 mill.

Delingsgrunnlaget i forhold til fordeling mellom selskapet og kontrakter som omfattes av lovens § 9-12 eller kapittel 7 i forskriften blir kr 800 mill.

5.6 Flytting av forsikringskontrakter

Nedenfor gis det en fremstilling av resultat-/balanseføringen ved flytting av forsikringskontrakter mellom forsikringsselskaper/pensjonskasser. Bestemmelse om resultatføring ved flytting av forsikringskontrakter er gitt i § 4-17.

⁴ Viderefører omtale fra tidligere rundskriv 11/2006

Forsikringselskap som overtar kontrakten

- Den del av overførte eiendeler (midler) som tilsvarer økningen i premiereserve knyttet til den nye kontrakten føres som premieinntekt, jf. resultatpost 1.3. Den del av overførte eiendeler som tilsvarer økningen i tilleggsavsetninger føres som inntekt i resultatpost 6.6 og 7.5.
- Økningen i premiereserve og tilleggsavsetninger føres i sin helhet som kostnad, jf. resultatpost 6.1 og 6.2 samt 7.1 og 7.4.
- Den del av de overførte eiendeler som tilsvarer økning i premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond balanseføres direkte uten resultatføring. Det samme gjelder økningen i nevnte fond.

Forsikringselskap som avgir kontrakten

- Overførte eiendeler (midler) som er knyttet til forsikringskontrakten ved opphør føres som en kostnad, jf. resultatpost 5.3.
- Reduksjonen av premiereserve og tilleggsavsetninger føres over resultatregnskapet som en inntekt, jf. resultatpost 6.1 og 6.2 samt 7.1 og 7.4.
- Reduksjonen i premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond balanseføres direkte uten resultatføring.

6. Balansen

6.1 Generelt

Oppstillingsplanen for balansen, jf. årsregnskapsforskriften § 4-7, er tilpasset nye virksomhetsregler og IFRS innenfor rammen av regnskapsdirektivene.

Eiendelssiden i balansen er inndelt slik at eiendeler i selskapsporteføljen, kollektivporteføljen og investeringsvalgporteføljen vises atskilt. Hvilke typer eiendeler som kan inngå i kollektivporteføljen og investeringsporteføljen reguleres av kapitalforvaltningsforskriften. Innregning og måling av eiendelene, samt klassifikasjon innenfor hver av porteføljene reguleres av årsregnskapsforskriften.

På gjeldssiden i balansen er strukturen i hovedsak videreført, men enkelte justeringer er foretatt som følge av nye virksomhetsregler og IFRS. Det innebærer blant annet at den tidligere hovedposten kursreguleringsfond nå skal vises som en underpost til forsikringsforpliktelser i livsforsikring – kontraktsfastsatte forpliktelser. På bakgrunn av tilpasning til IFRS skal risikoutjevningfond vises som en del av egenkapitalen, jf. årsregnskapsforskriften § 3-18 og § 4-7 post 10.1.3.

Nedenfor følger nærmere omtale av enkelte poster i balansen. Det vises ellers generelt til ledsagende bestemmelser til balanseposter i forskriftens kapittel 4, jf. §§ 4-20 til 4-24 og 4-27 til 4-29.

6.2 Investeringer i finansielle instrumenter og eiendom (post 2, 7 og 8)

Investeringer som inngår i de respektive porteføljene; selskapsporteføljen, kollektivporteføljen og investeringsvalgporteføljen, presenteres særskilt i egne hovedposter. Hvilke eiendeler som kan inngå i kundeporteføljene følger av forsikringslovgivningen, herunder kapitalforvaltningsforskriften.

6.2.1 Bygninger og andre faste eiendommer

Oppstillingsplanen skiller mellom investeringseiendommer og eierbenyttet eiendom, jf. balansepost 2.1, 7.1 og 8.1. Nærmere avgrensning av hva som er å anse som investeringseiendom og eierbenyttet eiendom er gitt i IAS 40.5. Se for øvrig punkt 4.4 om innregning og måling.

Finanstilsynet legger til grunn at postene ikke skal inneholde indirekte eie av eiendom gjennom aksjer/andeler. Slike investeringer skal presenteres som investeringer i datterforetak mv. eller som finansielle eiendeler, jf. balansepost 2.2.1, 7.2.1, 8.2.1 og 2.4.1, 7.4.1, 8.4.1.

6.2.2 Finansielle eiendeler

Forsikringsselskapets fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak mv. føres i post 2.2.2, 7.2.2 og 8.2.2. Øvrige finansielle eiendeler som er investeringer presenteres i henhold til anvendt måleregulering, dvs. enten til post 2.3, 7.3, 8.3 for amortisert kost eller post 2.4, 7.4, 8.4 for virkelig verdi. Egenkapitalinstrumenter (aksjer og andeler) som etter IAS 39 ikke kan måles pålitelig til virkelig verdi og derfor skal regnskapsføres til anskaffelseskost, føres under posten "Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi", jf. post 2.4.1, 7.4.1 og 8.4.1. Se for øvrig punkt 4.3 om innregning og måling.

Etter kapitalforvaltningsforskriften § 3-1 første ledd nr. 19 og 20 og § 4-2 tredje ledd kan finansielle derivater inngå i kundeporteføljene. I balansen føres finansielle derivater som eiendeler i post 7.4.4 og 8.4.4 (finansielle derivater som tilhører selskapsporteføljen føres i post 2.4.4). Finansielle derivater som forpliktelser føres i post 16.4. Det er ikke adgang til å nettoføre finansielle derivater på eiendelssiden eller passivasiden.

Andeler i rentefond (obligasjons- og pengemarkedsfond) føres som obligasjoner mv. i post 2.4.2, 7.4.2, 8.4.2. Tilsvarende gjelder andeler i kombinasjonsfond dersom verdien av rentepapirene utgjør minst halvparten av fondets verdi. Ved overvekt av aksjer føres andelen i kombinasjonsfondet som aksjer og andeler i post 2.4.1, 7.4.1, 8.4.1. I årsregnskapet for 2009 kan alternativt nevnte fondsandeler føres som aksjer og andeler.

6.3 Finansielle eiendeler som ikke er investeringer (4 og 5.2)

Finansielle eiendeler som ikke er investeringer presenteres i post 4 og 5.2. Det innebærer for eksempel at driftskonto skal presenteres i post 5.2, og ikke, som plassering i innskuddskonto, i post 2.4.3, 7.4.3, 8.4.3.

6.4 Forskuddsbetalte kostnader og ikke mottatte inntekter (post 6)

Post 6.1 skal ikke inneholde opptjente, ikke mottatte renteinntekter. Opptjente, ikke mottatte renteinntekter skal i stedet presenteres samlet med de respektive finansielle instrumentene.

6.5 Gjenforsikringsandel av forsikringsforpliktelser (post 7a og 8a)

I samsvar med IFRS 4 krever § 3-2 sjette ledd at gjenforsikringsandeler skal innregnes som eiendel. Etter kapitalforvaltningsforskriften § 3-1 første ledd nr. 10 og § 4-2 inngår gjenforsikringsandeler av forsikringsforpliktelser i kundeporteføljene. I balansen føres gjenforsikringsandelene i post 7a og 8a.

6.6 Egenkapital og ansvarlig lånekapital mv. (post 9, 10 og 11)

I post 9.3 føres egenkapitalandel av finansielle instrumenter som etter IAS 32 består av både en forpliktelsesdel og en egenkapitalandel (sammensatte finansielle instrumenter). I post 9.3 føres videre finansielle instrumenter som i samsvar med IAS 32 og IFRS for øvrig skal innregnes som (innskutt) egenkapital, herunder aksjebaserte betalingstransaksjoner som gjøres opp i egenkapital, jf. IFRS 2 *Aksjebasert betaling*.

Etter § 3-18 skal risikoutjevningfond klassifiseres og innregnes som egenkapital. I balansen presenteres risikoutjevningfond i post 10.1.3.

Fondsobligasjoner som etter IAS 32 klassifiseres som forpliktelser, føres i post 11.4.

6.7 Forsikringsforpliktelser (post 12 og 13)

I post 12 presenteres forsikringsmessige avsetninger til dekning av kontraktsfastsatte forpliktelser som etter § 3-19 første ledd første punktum skal innregnes som forsikringsforpliktelser, dvs. samtlige forsikringsmessige avsetninger med unntak av risikoutjevningfond. Forsikringsforpliktelsene presenteres brutto, dvs. uten fradrag for gjenforsikringsandeler.

I post 13 presenteres forsikringsmessige avsetninger til dekning av selskapets forpliktelser knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje som etter § 3-19 første ledd første punktum skal innregnes som forsikringsforpliktelser, dvs. samtlige forsikringsmessige avsetninger med unntak av risikoutjevningfond. Forsikringsforpliktelsene presenteres brutto, dvs. uten fradrag for gjenforsikringsandeler.

6.8 Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter (post 17)

Post 17.1 skal ikke inneholde mottatte, ikke opptjente renteinntekter. Mottatte, ikke opptjente renteinntekter skal i stedet presenteres samlet med de respektive finansielle instrumentene.

7. Noteopplysninger – forskriftens kapittel 5

Forsikringselskaper skal gi opplysninger i noter til årsregnskapet i samsvar med årsregnskapsforskriften kapittel 5. Bestemmelsene ble endret 30. januar 2009 gjennom en tilpasning til IFRS og kravene som gjelder for ”vanlige” foretak som utarbeider regnskap etter forenklingsforskriften. Ved endringer av 18. desember 2009 ble det gitt en utvidet adgang til å fravike opplysningskravene i IFRS for enkelte forsikringselskaper. Den utvidede adgangen gjelder kun:

- (1) forsikringselskaper som ikke inngår i konsern og som ikke har utstedt verdipapirer som er notert på regulert marked i en EØS-stat
- (2) forsikringselskaper som inngår i konsern, men hvor konsernregnskapet ikke utarbeides etter IFRS, jf. årsregnskapsforskriften § 1-5 annet ledd.

Forsikringselskaper med utvidet fraviksadgang kan for regnskapsåret 2009 også benytte overgangsbestemmelsene i årsregnskapsforskriften § 7-3 som gir enkelte ytterligere lettelser fra opplysningskravene i IFRS, se punkt 7.1.8.

Kravene til noteopplysninger i årsregnskapsforskriften er dels gitt ved:

- henvisning til IFRS
- henvisning til nasjonale krav tilpasset IFRS i forskrift 21. januar 2008 nr. 57 om forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder (forenklingsforskriften)
- direkte bestemmelser i årsregnskapsforskriften

Det danner også utgangspunktet for den videre fremstillingen nedenfor.

7.1 Opplysningskrav i samsvar med IFRS (direkte henvisning til IFRS eller via forenklingsforskriften)

7.1.1 Innledning

Krav om anvendelse av opplysningskrav i IFRS er regulert i årsregnskapsforskriften §§ 5-4 og 5-6 annet og tredje ledd. Reguleringen skjer ved direkte henvisning til spesifikke standarder/bestemmelser i IFRS og indirekte gjennom henvisning til bestemmelser i forenklingsforskriften § 4-2 som inneholder IFRS-krav.

I enkelte andre bestemmelser i årsregnskapsforskriftens kapittel 5 henvises det også til IFRS, enten direkte eller indirekte gjennom forenklingsforskriften, jf. §§ 5-9, 5-10 første ledd, 5-11 femte ledd og 5-34. Disse bestemmelsene innebærer ikke krav utover det som følger av § 5-6 annet og tredje ledd, men er ment som en klargjøring på områder der det tidligere har vært egne nasjonale bestemmelser i årsregnskapsforskriften.

Nærmere omtale av hvilke opplysningskrav i IFRS som gjelder, etter forskriftens ordinære regler, er gitt i punkt 7.1.2 til 7.1.7. Overgangsreglene i årsregnskapsforskriften § 7-3 er kommentert i punkt 7.1.8.

7.1.2 Viktige regnskapsprinsipper og usikre estimater

Alle forsikringselskaper skal gi opplysninger om viktige regnskapsprinsipper i samsvar med IAS 1.117-124 og om kilder til estimeringsusikkerhet i samsvar med IAS 1.125-133, jf. årsregnskapsforskriften § 5-4 første ledd.

Finanstilsynet vil særskilt påpeke kravet til å gi tilleggsinformasjon om usikkerhet i estimater. Et foretak skal opplyse om sine forutsetninger om fremtiden og andre viktige kilder til estimeringsusikkerhet på balansedagen som innebærer en betydelig risiko for en vesentlig justering av den balanseførte verdien av eiendeler og forpliktelser i løpet av det neste regnskapsåret, jf. IAS 1.125. Opplysninger skal presenteres på en måte som hjelper brukerne av regnskapet til å forstå de vurderinger ledelsen foretar om fremtiden og andre kilder til estimeringsusikkerhet. IAS 1.129 nevner blant annet sensitivitetsanalyser som et eksempel på type opplysninger det kan være aktuelt å gi.

I henhold til IAS 1.122 skal foretaket i oversikten over viktige regnskapsprinsipper eller andre noter opplyse om de vurderinger, foruten vurderinger som innebærer estimater, som ledelsen har foretatt som et ledd i anvendelsen av foretakets regnskapsprinsipper, og som har mest betydelig innvirkning på beløpene som innregnes i finansregnskapet.

7.1.3 Forsikringskontrakter

Forsikringsselskaper med maksimale IFRS-krav⁵ skal gi opplysninger i samsvar med samtlige opplysningskrav i IFRS 4, jf. årsregnskapsforskriften § 5-6 tredje ledd bokstav a.

Forsikringsselskaper med utvidet fraviktsadgang skal, i henhold til § 5-6 annet ledd bokstav a, gi informasjon om regnskapsprinsipper i samsvar med IFRS 4.37 bokstav a) og om virkning av endringer i forutsetninger brukt ved måling av forsikringseiendeler og forsikringsforpliktelser i samsvar med IFRS 4.37 bokstav d). Dersom overgangsregelen i § 7-3 anvendes kan sistnevnte opplysningskrav i IFRS utelates for regnskapsåret 2009, se nærmere omtale i punkt 7.1.8.

7.1.4 Finansielle instrumenter

Forsikringsselskaper med maksimale IFRS-krav skal gi opplysninger i samsvar med samtlige opplysningskrav i IFRS 7, jf. årsregnskapsforskriften § 5-6 tredje ledd bokstav b.

Forsikringsselskaper med utvidet fraviktsadgang skal gi opplysninger i samsvar med nærmere bestemte opplysningskrav i IFRS 7, jf. årsregnskapsforskriften § 5-6 annet ledd bokstav b. Dersom overgangsregelen i § 7-3 anvendes, er det for regnskapsåret 2009 kun krav til å gi opplysninger i samsvar med IFRS 7.8 og 7.21, se nærmere omtale i punkt 7.1.8. IFRS 7.8 krever at det gis opplysninger om balanseførte verdier for hver av målekategoriene i IAS 39, mens IFRS 7.21 krever at det gis opplysninger om anvendte regnskapsprinsipper på finansielle instrumenter (se for øvrig punkt 7.1.2).

7.1.5 Investerings eiendom

Investerings eiendommer skal innregnes og måles i samsvar med virkelig verdi modellen i IAS 40, jf. årsregnskapsforskriften § 3-14, se punkt 4.4 for nærmere omtale. **Alle livsforsikringsselskaper** skal gi opplysninger i henhold til kravene i IAS 40 som gjelder for denne modellen (se IAS 40.76-78), jf. årsregnskapsforskriften § 5-6 annet ledd bokstav d og tredje ledd bokstav d. Nedenfor gis det en oversikt over opplysningskravene (ikke fullstendig).⁶

⁵ Forsikringsselskaper som ikke har utvidet adgang til å fravike opplysningskravene i IFRS

⁶ Viderefører omtale fra tidligere rundskriv 4/2009

Når det gjelder måling er det krav til å opplyse om metoder og betydelige forutsetninger som er benyttet ved fastsettelsen, herunder en erklæring om hvorvidt fastsettelse av virkelig verdi er støttet av markedsdokumentasjon eller om den i større grad er basert på andre faktorer på grunn av eiendommens art og mangel på sammenlignbar informasjon, jf. IAS 40.75 bokstav d. Det skal i tillegg gis informasjon om i hvilket omfang den virkelige verdien er basert på en verdsettelse foretatt av en uavhengig kvalifisert takstmann. Dersom det ikke har skjedd slik verdsettelse skal det opplyses om dette, jf. IAS 40.75 bokstav e.

Generell omtale av hvilke faktorer som det blir tatt hensyn til ved verdsettelsen, er ikke tilstrekkelig til å oppfylle disse opplysningskravene. Etter Finanstilsynets vurdering må det gis konkret informasjon både om modellen og de forutsetningene som er benyttet. Opplysninger om benyttede avkastningskrav kan for eksempel gis gruppevis for lignende type eiendom fordelt på tomt, kjøpesenter, kontorbygg og beliggenhet.

Det følger av IAS 1.38 at det skal gis sammenligningsinformasjon om benyttede forutsetninger, slik at det fremgår hvilke forutsetninger som ble benyttet ved innværende og foregående perioders avslutning. Sammenligningsinformasjon skal også inkludere forklarende og beskrivende informasjon når dette er relevant for forståelse av innværende periodes finansregnskap, for eksempel må det gis informasjon ved eventuell endring av verdsettelsesmetode. Det er i årsregnskapsforskriften ikke krav til å anvende IAS 1.38 ved utarbeidelse av livsforsikringselskapers selskapsregnskap. Finanstilsynet vil likevel oppfordre selskapene til å gi slik informasjon.

I tillegg til de konkrete kravene i IAS 40 kan det være at det kreves opplysninger i henhold til den generelle bestemmelsen om estimeringsusikkerhet i IAS 1.125, se nærmere omtale i punkt 7.1.2.

Det skal opplyses om hvilke beløp som er innregnet i resultatet fra ulike inntekts- og kostnadsposter, herunder leieinntekter og driftskostnader, jf. IAS 40.75 bokstav f.

Det kreves videre en avstemming mellom balanseførte verdier i begynnelsen og slutten av perioden i samsvar med IAS 40.76 og eventuelt en særskilt avstemming i samsvar med IAS 40.77.

I de unntakssituasjonene hvor virkelig verdi ikke kan fastsettes på en pålitelig måte gjelder enkelte særskilte opplysningskrav, jf. IAS 40.78.

7.1.6 Eierbenyttet eiendom

Eierbenyttet eiendom skal innregnes og måles i samsvar med verdireguleringsmodellen i IAS 16, jf. årsregnskapsforskriften § 3-15, se punkt 4.4 for nærmere omtale. **Alle livsforsikringselskaper skal** som et minimum gi opplysninger i samsvar med IAS 16.73 bokstav e iv) og IAS 16.77, jf. årsregnskapsforskriften § 5-6 annet ledd bokstav e og tredje ledd bokstav e som viser til forenklingsforskriftens § 4-2 nr. 8.

Ved fastsettelse av virkelig verdi, som skal foretas med en viss hyppighet, kreves i hovedsak samme type opplysninger som for investeringseiendommer. Det skal gis følgende opplysninger:

- om det er benyttet en uavhengig takstmann, jf. IAS 16.77 b
- metodene og betydelige forutsetninger som er anvendt for å estimere eiendommens virkelige verdi, jf. IAS 16.77 c

- i hvilket omfang eiendommenes virkelige verdi beregnes direkte med henvisning til observerbare priser i et aktivt marked eller nylige markedstransaksjoner på armlengdes avstand, eller om de ble estimert med andre verdsettingsmetoder, jf. IAS 16.77 d

I tillegg tilkommer enkelte opplysningskrav som er særskilt knyttet til verdireguleringsmodellen, blant annet opplysninger om tidspunktet da verdireguleringen trådte i kraft, jf. IAS 16.77 a, og opplysninger om endringer i verdiregulert beløp og tap ved verdifall som er innregnet eller reversert i andre resultatkomponenter i resultatregnskapet, jf. IAS 16.73 bokstav e iv).

7.1.7 Andre opplysninger i IFRS

Alle forsikringselskaper skal gi opplysninger i samsvar med IAS 37 *Avsetninger, betingede forpliktelser og betingede eiendeler*, jf. årsregnskapsforskriften § 5-6 annet ledd bokstav c og tredje ledd bokstav c. Dersom overgangsregelen i § 7-3 anvendes (kun for forsikringselskaper med utvidet fraviksadgang), kan opplysningskravene i IAS 37 i sin helhet utelates for regnskapsåret 2009, se nærmere omtale i punkt 7.1.8.

Ytterligere krav til opplysninger i samsvar med IFRS følger av forenklingsforskriften § 4-2 nr. 1-4 og nr. 7-19, jf. årsregnskapsforskriften § 5-6 annet ledd bokstav e og tredje ledd bokstav e. Forenklingsforskriftens bestemmelser er utformet med tanke på alle typer av foretak, noe som innebærer at ikke enhver bestemmelse nødvendigvis er relevant for alle. Selskapene må selv vurdere hvilke IFRS-krav som er relevante i forhold til egen virksomhet.

7.1.8 Overgangsregler for forsikringselskaper med utvidet fraviksadgang

Forsikringselskaper med utvidet fraviksadgang kan for regnskapsåret 2009 fravike noteopplysningskrav i IFRS i større utstrekning enn det som følger av forskriftens ordinære regler, jf. årsregnskapsforskriften § 7-3 første ledd. Den ekstra utvidede adgangen i 2009 gjelder opplysningskrav i IFRS 4, IFRS 7 og IAS 37. Sammenlignet med forskriftens ordinære bestemmelser er det tilstrekkelig at det gis opplysninger i samsvar med IFRS 4.37 bokstav a samt IFRS 7 nr. 8 og nr. 21. Opplysningskrav i IAS 37 kan fravikes i sin helhet.

Benyttes adgangen til fravik etter § 7-3 første ledd, skal det i stedet gis opplysninger tilsvarende de krav som gjaldt for regnskapsåret 2007 på disse områdene, jf. § 7-3 tredje ledd.

7.2 Nasjonale krav til noteopplysninger tilpasset IFRS (henvisning til forenklingsforskriften)

På andre områder enn de som er nevnt i punkt 7.1, kan noteopplysningskravene i IFRS fravikes, jf. § 5-6 første ledd. Ved fravik skal det gis opplysninger i samsvar med forenklingsforskriften §§ 4-4 til 4-12 og §§ 4-14 til 4-25, jf. årsregnskapsforskriften § 5-6 fjerde ledd. Bestemmelsene i forenklingsforskriften er utformet med utgangspunkt i krav i norske regnskapsstandarder og innebærer forenkling av kravene i IFRS.

Opplysningskravene gjelder også for forsikringselskaper som etter årsregnskapsforskriften § 3-1 har adgang til å anvende regnskapsloven kapittel 4 og 5 i stedet for reglene om innregning og måling i IFRS, jf. punkt 4.7. For selskaper som anvender denne muligheten for immaterielle eiendeler samt anlegg/utstyr, gjelder likevel egne opplysningskrav etter årsregnskapsforskriften. Disse selskapene skal gi opplysninger i samsvar med kravene i § 5-8 annet til åttende ledd (som i hovedsak er en videreføring av tidligere krav) og ikke

forenklingsforskriften §§ 4-21 og 4-23, jf. årsregnskapsforskriften § 5-8 første ledd annet punktum.

7.3 Øvrige krav til noteopplysninger

Øvrige krav til opplysninger er i hovedsak regulert ved direkte bestemmelser i årsregnskapsforskriften, dvs. det fremkommer direkte av bestemmelsene selv hvilke opplysninger som skal gis. Med enkelte unntak, se nedenfor, kommenteres ikke kravene nærmere i denne veiledningen.

Det vises til § 5-25 om opplysninger om kapitalavkastningsrente. Finanstilsynet fastsatte 26. mai 2009 ny forskrift om beregning av kapitalavkastning i livsforsikringsselskap mv. Forskriften trådte i kraft 1. januar 2010. Opplysninger om kapitalavkastningsrente for 2009 bør suppleres med informasjon om prinsippene som er lagt til grunn for beregning av kapitalavkastningsrenten, dvs. om det er benyttet tilpasset gammel metode eller metode som følger av den nye forskriften.

Det vises til § 5-29 om resultat i livsforsikring. Finanstilsynet legger til grunn at livsforsikringsselskapene i resultatanalysen bruker de samme prinsipper som benyttes i den årlige resultatanalysen utarbeidet av selskapets aktuar som sendes til Finanstilsynet, og etter de retningslinjer som er utarbeidet i den forbindelse (se Finanstilsynets hjemmeside – [tabellvedlegg til aktuarrapport spesifikasjon 2](#)).

DEL III SKADEFORSIKRING

8. Forholdet mellom regnskaps- og forsikringslovgiving

Skadeforsikringsselskaper skal ha forsikringstekniske avsetninger til sikring av sine forsikringsforpliktelser, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 12-2, lov om naturskadeforsikring mv. De ulike forsikringstekniske avsetningene som kreves etter disse reglene ligger som hovedregel til grunn for klassifisering, innregning og måling etter årsregnskapsforskriften. Det er likevel enkelte forskjeller mellom virksomhetsreglene og regnskapsreglene.

Forsikringsforpliktelser etter årsregnskapsforskriften har et snevrere innhold enn forsikringsforpliktelser etter virksomhetsreglene. Administrasjonsavsetning, avsetning til naturskadefondet og avsetning til garantiordningen, skal derfor klassifiseres som egenkapital i balansen og ikke som forsikringsforpliktelser. Endringer i avsetningene innregnes ikke i resultatregnskapet, men føres mot annen egenkapital. En annen forskjell er at årsregnskapsforskriften krever at de forsikringstekniske avsetningene innregnes til skadeforsikringsselskapenes fulle ansvar (brutto) og ikke, som etter forsikringsvirksomhetsloven, for egen regning (netto) under hensyn til gjenforsikring. I stedet føres gjenforsikringsandelen som en eiendel i balansen. Det er også visse andre forskjeller, for eksempel inngår ikke reassuranseavsetningen som en egen avsetning etter årsregnskapsforskriften.

9. Innregning og måling – forskriftens kapittel 3

9.1 Generelt

Reglene for innregning og måling av eiendeler og forpliktelser er i hovedsak tilpasset IFRS. Enkelte valgmuligheter i IFRS er imidlertid ikke tillatt. Det er også en viss adgang til å fravike IFRS. Enkelte forsikringsselskaper har en utvidet adgang til å fravike regler om innregning og måling i IFRS, se punkt 9.6.

På sentrale områder som forsikringsforpliktelser, finansielle instrumenter og eiendom er reglene for innregning og måling ensartet for alle skadeforsikringsselskaper, se punkt 9.2 til 9.4 for nærmere omtale. Adgangen til å fravike reglene for innregning og måling i IFRS er kommentert i punkt 9.5 og 9.6.

9.2 Forsikringsforpliktelser og forsikringstekniske avsetninger

9.2.1 Generelt

I IFRS er regnskapsføring av forsikringsforpliktelser regulert i IFRS 4 *Forsikringskontrakter*. Denne standarden er en såkalt ”fase 1” standard som er ment å gjøre enkelte begrensede forbedringer i gjeldende praksis i påvente av at ”fase 2” i IASBs prosjekt om forsikringskontrakter ferdigstilles. I påvente av mer fullstendige regler om innregning og måling (fase 2), er det etter IFRS 4 i utgangspunktet mulig å videreføre tidligere anvendte regnskapsprinsipper med enkelte unntak.

I årsregnskapsforskriften er kravene til innregning og måling av forsikringskontrakter i IFRS 4 søkt hensyntatt gjennom §§ 3-2, 3-6 til 3-12. Enkelte valgmuligheter i IFRS 4 tillates likevel ikke etter årsregnskapsforskriften, jf. § 3-2 tredje, syvende ledd og åttende ledd.

Valgmuligheter i IFRS 4 som tillates anvendt er nevnt i § 3-2 annet og fjerde ledd, mens § 3-2 femte og sjette ledd gjengir pliktbestemmelser i IFRS 4. Dette innebærer:

Forsikringstekniske avsetninger i skadeforsikring skal fortsatt innregnes og måles i henhold til bestemmelsene i forsikringslovgivningen (og enkelte presiserende eller særlige regler i årsregnskapsforskriften), jf. årsregnskapsforskriften §§ 3-2 første ledd første punktum, 3-6 til 3-12. Adgangen i IFRS 4.22 til å endre regnskapsprinsipper for forsikringskontrakter gjelder ikke, jf. årsregnskapsforskriften § 3-2 syvende ledd.

Administrasjonsavsetning, avsetning til naturskadefondet og avsetning til garantiordningen skal klassifiseres som egenkapital, jf. §§ 3-6 til 3-8 og balansepost 8.1.3 til 8.1.5 i § 4-5. Finanstilsynet legger til grunn at nevnte avsetninger vil være bundet egenkapital. Endringer i avsetningene skal ikke innregnes i resultatregnskapet, men justeres mot annen egenkapital.

Øvrige forsikringsmessige avsetninger i skadeforsikring skal fortsatt klassifiseres som forsikringsforpliktelse, jf. § 3-9 første ledd og balansepost 10 i § 4-5, men gjenforsikringsandeler skal klassifiseres som eiendel, jf. § 3-2 sjette ledd og balansepost 3 i § 4-5. Se nærmere omtale av gjenforsikringsandeler i punkt 9.2.4 nedenfor.

I punkt 9.2.2 til 9.2.5 kommenteres § 3-2 annet ledd, fjerde ledd, sjette ledd og åttende ledd nærmere. I punkt 9.2.6 gis det en kort beskrivelse av de mest sentrale forsikringstekniske

avsetningene. I punkt 9.2.7 kommenteres problemstillingen knyttet til utsatt skatt og forsikringstekniske avsetninger klassifisert som egenkapital.

9.2.2 Innebygde derivater

Etter IAS 39 skal innebygde derivater skilles ut fra vertskontrakten og måles til virkelig verdi forutsatt at visse betingelser er oppfylt. I henhold til IFRS 4 gjelder bestemmelsene også for innebygde derivater i forsikringskontrakter med mindre det innebygde derivatet selv er en forsikringskontrakt. Forsikringstakers opsjon om gjenkjøp av en forsikringskontrakt til et fast beløp behøver likevel ikke måles atskilt fra forsikringskontrakten.

Forskriftens § 3-2 annet ledd gir en adgang, men ikke en plikt, til å måle eventuelle innebygde derivater i en forsikringskontrakt atskilt fra forsikringskontrakten.

9.2.3 Test av forsikringsforpliktelsers tilstrekkelighet

IFRS 4 stiller krav om at forsikringsgiver på hvert rapporteringstidspunkt vurderer om de innregnede forsikringsforpliktelsene er tilstrekkelige. Dersom vurderingen viser at den balanseførte verdien er utilstrekkelig, sett i lys av de estimerte fremtidige kontantstrømmene, skal hele forskjellen innregnes i resultatet. Bestemmelsen har sin parallell i nedskrivningsplikten som gjelder eiendeler vurdert til amortisert kost eller anskaffelseskost. Hensikten med bestemmelsen har vært å redusere muligheten for at vesentlige tap ikke resultatføres i "fase 1", jf. IFRS 4 "Basis for Conclusions" 95.

Kravene til forsikringstekniske avsetninger etter forsikringslovgivningen er utformet som minimumskrav. § 3-2 fjerde ledd innebærer adgang, men ingen plikt, til å benytte prinsippene i IFRS 4 for test av avsetningenes tilstrekkelighet.

9.2.4 Gjenforsikringsandeler

Forskriften er tilpasset bestemmelsene om gjenforsikringsandeler i IFRS 4, jf. § 3-2 sjette ledd. Forsikringssekskapets netto kontraktsfastsatte rettigheter under en gjenforsikringskontrakt (gjenforsikringsandel) føres som en eiendel i balansen og ikke som fradrag i forsikringsmessige (brutto)avsetninger. Gjenforsikringsandelen skal nedskrives dersom gjenforsikringsandelen har falt i verdi. En gjenforsikringsandel har falt i verdi dersom kriteriene i IFRS 4.20 er oppfylt. Kriteriene i IFRS 4.20 er som følger:

En gjenforsikringsandel har falt i verdi dersom, og bare dersom:

- a) det foreligger objektiv dokumentasjon, som følge av en hendelse som oppstod etter førstegangsinregning av eiendelen, på at cedenten kanskje ikke vil motta alle beløpene som han har krav på etter kontraktens vilkår, og*
- b) at hendelsen har en virkning som kan måles på en pålitelig måte, på beløpene som cedenten vil motta fra gjenforsikreren.*

IFRS-bestemmelsen er basert på en såkalt "incurred loss model" tilsvarende den som gjelder i IAS 39, jf. IFRS 4 "Basis for Conclusions" 108. Det vil si at gjenforsikringseiendeler bare kan nedskrives for verdifall dersom det foreligger objektiv dokumentasjon (objektive bevis) for at en tapshendelse har inntruffet etter innregning av gjenforsikringsandelen. Som en konsekvens av denne nedskrivningsregelen skal reassuranseavsetningen, se punkt 9.2.6, ikke inngå som en forsikringsteknisk avsetning i årsregnskapet.

Gjenforsikringsandelens brutto verdi (dvs. før eventuell nedskrivning for verdifall) måles i overensstemmelse med de prinsipper som gjelder for de tilhørende forsikringsforpliktelsene, jf. § 3-2 sjette ledd.

9.2.5 Forsikringskontrakter anskaffet ved virksomhetssammenslutning eller porteføljeovertakelse

IFRS 3 *Virksomhetssammenslutninger* krever at identifiserbare eiendeler og forpliktelser som overtas i forbindelse med en virksomhetssammenslutning (for eksempel ved kjøp av datterselskap eller ved en fusjon), skal måles til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet. IFRS 4.31-33 åpner imidlertid for at merverdien skilles ut og klassifiseres som en immateriell eiendel. Dersom adgangen benyttes, skal denne immaterielle eiendelen i etterfølgende perioder måles i samsvar med målingen av de tilknyttede forsikringsforpliktelsene, jf. IFRS 4.31b.

Forskriftens § 3-2 åttende ledd krever anvendelse av den tillatte løsningen i IFRS 4.31 annet punktum. Det vil si, eventuell merverdi skal skilles ut og klassifiseres som en immateriell eiendel.

9.2.6 Nærmere om forsikringstekniske avsetninger

Forsikringsvirksomhetsloven § 12-2 krever at et skadeforsikringsselskap til enhver tid skal ha forsvarlige forsikringstekniske avsetninger til sikring av sine forsikringsforpliktelser. Regler om beregning av avsetningens størrelse er gitt i forskrift 10. mai 1991 nr. 301 om forsikringstekniske avsetninger og risikostatistikk i skadeforsikring og gjenforsikring og utfyllende forskrift 18. november 1992 nr. 1242. Krav til enkelte forsikringstekniske avsetninger er imidlertid regulert i egne lover og forskrifter. Det gjelder for eksempel avsetninger til naturskadefondet og avsetninger til garantiordningen.

Nedenfor gis det en beskrivelse av de mest sentrale avsetningstypene. I hovedsak skal avsetningene innregnes og måles i samsvar med bestemmelsene i forsikringslovgivningen. Årsregnskapsforskriften inneholder imidlertid enkelte presiseringer/særlige regler.

Avsetning for ikke opptjent bruttopremie (balansepost 10.1) reflekterer en periodisering av regnskapsperiodens forfalte premier, jf. årsregnskapsforskriften § 3-10. I praksis skal avsetningen dekke blant annet de forventede fremtidige brutto erstatningsutbetalinger for ikke inntrufne skadetilfeller relatert til forsikringer som er i kraft på balansedagen samt forventede eksterne og interne skadebehandlingskostnader i forbindelse med disse skadetilfellene. Avsetningen må følgelig ses i sammenheng med avsetningen for ikke avløpt risiko, jf. nedenfor.

Avsetning for ikke avløpt risiko (balansepost 10.4.1) er avsetning for forventede erstatninger og skadebehandlingskostnader relatert til fremtidige skadetilfeller under de forsikringer som løper på balansedagen, i den grad disse kostnadene ikke allerede er dekket av avsetningen for ikke opptjent premie, jf. årsregnskapsforskriften § 3-12.

Brutto erstatningsavsetning (balansepost 10.2) er avsetning for å dekke de forventede fremtidige erstatningsutbetalinger for skadetilfeller som er inntruffet innen balansedagen, enten disse skadetilfellene er meldt til selskapet eller ikke, samt forventede eksterne og interne skadebehandlingskostnader i forbindelse med disse skadetilfellene, jf. årsregnskapsforskriften § 3-11.

Sikkerhetsavsetning (balansepost 10.4.2) skal sammen med premieavsetningen og erstatningsavsetningen til enhver tid minst dekke selskapets forsikringstekniske ansvar, jf. årsregnskapsforskriften § 3-9 annet ledd siste punktum. Sikkerhetsavsetning foretas blant annet fordi den beregnede erstatningsavsetningen og premieavsetningen representerer forventningsrette estimater og følgelig ikke tar høyde for usikkerhet og risiko.

Reassuranseavsetning er avsetning til dekning av de kostnader som påløper dersom selskapets reassurandører ikke dekker sine andeler av de samlede erstatningsforpliktelsene, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 12-2 og tilhørende forskrifter. Reassuranseavsetningen innregnes imidlertid ikke som en egen avsetning etter årsregnskapsforskriften, se nærmere omtale i punkt 9.2.4.

Administrasjonsavsetning (balansepost 8.1.3) er avsetning til dekning av administrative kostnader ved skadeoppgjør i forbindelse med eventuell avvikling av forsikringsselskapet, jf. årsregnskapsforskriften § 3-6. Kostnadene ved skadeoppgjør som ledd i selskapets ordinære virksomhet, skal derimot tas i betraktning ved beregning av erstatningsavsetningen mv.

Avsetning til naturskadefondet (balansepost 8.1.4) er knyttet til den obligatoriske naturskadeforsikringen som følger av lov om naturskadeforsikring, jf. årsregnskapsforskriften § 3-7. Alle forsikringer som dekker brannrisiko skal også dekke skade etter naturulykker. Skadeforsikringsselskaper som tilbyr slike forsikringer skal være medlemmer av en felles skadepool der inntrufne naturskadeerstatninger utliknes mellom selskapene. Skadeforsikringsselskapene tar en særskilt premie for naturskadeforsikringen der premien er beregnet ut fra en felles premiesats gjeldende for alle skadeforsikringsselskaper som tegner brannforsikring. Overstiger den opptjente premien selskapets relative andel av erstatningskostnadene, skal differansen avsettes til et eget naturskadefond i selskapet. Dette fondet kan utelukkende anvendes til dekning av fremtidige naturskader.

Avsetning til garantiordningen (balansepost 8.1.5) er knyttet til skadeforsikringsselskapenes obligatoriske garantiordning som følger av banksikringsloven, jf. årsregnskapsforskriften § 3-8. Dersom et skadeforsikringsselskap ikke er i stand til å innfri sine forpliktelser, skal garantiordningen bidra til å sikre utbetalinger av krav som følge av avtale om direkte skadeforsikring med dette selskapet, til sikrede og skadet tredjemann. Styret i garantiordningen skal i en slik situasjon innkalle kapital fra skadeforsikringsselskapene i ordningen for å dekke nevnte krav. For å møte mulige fremtidige utbetalinger til garantiordningenes formål, skal selskapene foreta avsetninger beregnet med utgangspunkt i opptjent bruttopremie.

9.2.7 Utsatt skatt og forsikringstekniske avsetninger klassifisert som egenkapital

Administrasjonsavsetning, avsetning til naturskadefondet og avsetning til garantiordningen skal klassifiseres som egenkapital, jf. årsregnskapsforskriften §§ 3-6, 3-7 og 3-8. Etter årsregnskapsforskriften § 3-8a skal det ikke beregnes utsatt skatt av avsetningene. Finanstilsynet presiserer at bestemmelsen ikke innebærer noen tolkning av IAS 12 *Inntektskatt*.

9.3 Finansielle instrumenter

9.3.1 Generelt

Finansielle instrumenter skal i henhold til årsregnskapsforskriften § 3-3 regnskapsføres i samsvar med IAS 39. I IAS 39 er virkeområdet definert som alle finansielle instrumenter med enkelte nærmere spesifiserte unntak, jf. IAS 39.2. Tilsvarende virkeområde gjelder etter årsregnskapsforskriften, jf. § 3-3.

9.3.2 Målekategorier

Etter IAS 39 skal finansielle eiendeler (utenom sikring) inngå i en av følgende kategorier:

1. finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet
2. finansielle eiendeler tilgjengelig for salg (virkelig verdi uten ordinær resultatføring)
3. utlån og fordringer (amortisert kost)
4. investeringer som holdes til forfall (amortisert kost)

Hvilke finansielle eiendeler som kan inngå i de ulike kategoriene er nærmere definert i IAS 39.9.

Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet består av eiendeler i handelsporteføljen og eiendeler selskapet ved førstegangs innregning øremerker til denne kategorien. Eiendelene måles til virkelig verdi både ved førstegangsmåling og ved etterfølgende måling, jf. IAS 39.43 og IAS 39.46. Verdiendringer skal resultatføres, jf. IAS 39.55a. Standarden gjør unntak for eiendeler som er egenkapitalinstrumenter (dvs. aksjer og andeler) som ikke har noen notert markedspris i et aktivt marked og hvis virkelige verdi ikke kan måles på en pålitelig måte, jf. IAS 39.46 bokstav c. Slike investeringer skal måles til anskaffelseskost.

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg skal ved førstegangsinnregning måles til virkelig verdi med tillegg av direkte henførbare transaksjonsutgifter, jf. IAS 39.43, mens etterfølgende måling skal skje til virkelig verdi, jf. IAS 39.46. Verdiendringer føres i resultatpost 19.5, se punkt 10.4 for nærmere omtale.

Hvordan virkelig verdi skal beregnes er angitt i IAS 39.48, 39.48A og i vedlegg A til standarden AG 69-82.

Finansielle eiendeler i kategoriene utlån og fordringer samt investeringer som holdes til forfall skal ved førstegangs innregning måles til virkelig verdi med tillegg av direkte henførbare transaksjonsutgifter, jf. IAS 39.43, mens etterfølgende måling skal skje til amortisert kost, jf. IAS 39.46 bokstav a og b. Selskapene må vurdere om det er behov for nedskrivning i samsvar med kriteriene i IAS 39.58-65 og vedlegg A til standarden AG 84-93.

9.3.3 Omklassifisering

Regler om omklassifisering av finansielle eiendeler fra en målekategori til en annen er gitt i IAS 39.50-54. Det er ikke adgang til å omklassifisere eiendeler som selskapet ved førstegangs innregning har øremerket til kategorien "virkelig verdi over resultatet", jf. IAS 39.50 bokstav (b). Endringen i IAS 39 høsten 2008 åpnet kun for en adgang til å omklassifisere finansielle eiendeler ut av handelsporteføljen, og da kun i sjeldne tilfeller, jf. IAS 39.50 bokstav (c) og 39.50B. Derivater kan uansett ikke omklassifiseres ut av handelsporteføljen, jf. IAS 39.50 bokstav (a).

For å kunne klassifisere finansielle eiendeler i kategorien ”investeringer som holdes til forfall” må selskapet ha både en intensjon og evne til å holde eiendelene til forfall, se utfyllende regler i IAS 39.9 og AG16-25 i vedlegg A til standarden. Dersom det på bakgrunn av endring i intensjon eller evne ikke lenger passer å klassifisere en investering som holdt til forfall, skal den omklassifiseres til kategorien ”tilgjengelig for salg” (se punkt 9.3.2), jf. IAS 39.51. Dersom en slik omklassifisering gjennomføres skal også gjenværende investeringer som holdes til forfall omklassifiseres, jf. IAS 39.52.

9.3.4 Særskilt om strukturerte finansielle instrumenter

Enkelte finansielle instrumenter benevnes strukturerte (eller sammensatte) finansielle instrumenter fordi de er sammensatt av to eller flere forskjellige finansielle instrumenter som aksjer, obligasjoner, terminkontrakter, swapper og opsjoner. Et eksempel på et slikt instrument er aksjeindeksobligasjoner. Aksjeindeksobligasjoner skal enten klassifiseres i kategorien ”virkelig verdi over resultat” eller dekomponeres slik at hvert enkeltinstrument måles separat, jf. IAS 39.11. Dersom aksjeindeksobligasjoner dekomponeres, innebærer det at instrumentet dekomponeres i en obligasjonsdel (nullkupongobligasjon) som måles til amortisert kost og en derivatdel som måles til virkelig verdi. Etter årsregnskapsforskriften presenteres derivatdelen i angjeldende balansepost for finansielle derivater, se omtale i punkt 11.2. Obligasjonsdelen føres i balanseposten for utlån og fordringer (post 2.3.2).

9.4 Eiendom

9.4.1 Generelt

Skadeforsikringselskaper skal innregne og måle eiendommer i samsvar med IFRS, jf. §§ 3-4 og 3-5. I IFRS skilles det mellom investeringseiendommer og eierbenyttet eiendom, jf. definisjoner i IAS 40.5.

Investeringseiendommer skal enten måles etter en virkelig verdi modell eller en anskaffelseskostmodell, jf. IAS 40.30. Virkelig verdi modellen innebærer måling til virkelig verdi med resultatføring av verdiendringer, jf. IAS 40.33-55. Anskaffelseskostmodellen følger reglene i IAS 16, jf. IAS 40.56.

Eierbenyttet eiendom skal enten måles etter en verdireguleringsmodell eller en anskaffelseskostmodell, jf. IAS 16.29. Ved anvendelse av verdireguleringsmodellen skal endringer i balanseført verdi som følge av en verdiregulering, føres som andre resultatkomponenter eller over det ”vanlige” resultatet etter nærmere bestemte regler i standarden, se punkt 10.4.

Eierbenyttet eiendom og investeringseiendommer som måles etter anskaffelseskostmodellen balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for eventuell akkumulert avskrivning (se IAS 16.43-62) og eventuelle akkumulerte tap ved verdifall (se IAS 16.63 og IAS 36), jf. IAS 16.30.

9.4.2 Måling av investeringseiendom til virkelig verdi

Den virkelige verdien av investeringseiendom er den prisen eiendommen kan omsettes for i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, frivillige parter, jf. IAS 40.36. Den virkelige verdien av investeringseiendom skal gjenspeile markedsforholdene på balansedagen, jf. IAS 40.38. Den beste kunnskapen om virkelig verdi gis av gjeldende priser i et aktivt marked for en tilsvarende eiendom, jf. IAS 40.45.

I mangel av et aktivt marked skal informasjon fra en rekke ulike kilder tas i betraktning, jf. IAS 40.46. Det kan være:

- Gjeldende priser i et aktivt marked for eiendommer med andre betingelser eller med en annen plassering, justert for disse ulikhetene.
- Priser nylig oppnådd for tilsvarende eiendommer i mindre aktive markeder, med justeringer som gjenspeiler eventuelle endringer i økonomiske forhold etter pristidspunktet.
- Diskonterte kontantstrømprognoaser basert på pålitelige estimater av framtidige kontantstrømmer.

I noen tilfeller kan de ulike kildene gi ulike estimater på virkelig verdi. Selskapet skal da vurdere årsakene til disse ulikhetene for å komme frem til det mest pålitelige estimatet av den virkelige verdien, jf. IAS 40.47.

9.4.3 Måling av eierbenyttet eiendom til verdiregulert beløp

Verdiregulert beløp for en eierbenyttet eiendom er den virkelige verdien på det tidspunktet da beløpet ble verdiregulert, med fradrag for eventuell senere akkumulert avskrivning og eventuelle senere akkumulerte tap ved verdifall, jf. IAS 16.31. Verdireguleringer skal gjøres med tilstrekkelig hyppighet til at den balanseførte verdien ikke avviker vesentlig fra den verdi som ville ha blitt beregnet ved hjelp av den virkelige verdien på balansedagen.

Den virkelige verdien av tomt og bygninger blir vanligvis fastsatt ut fra markedsbasert dokumentasjon ved en taksering som normalt foretas av profesjonelle takstmenn, jf. IAS 16.32.

Avskrivninger foretas i samsvar med IAS 16.43-62, mens vurdering av hvorvidt en eiendom har falt i verdi, foretas med anvendelse av IAS 36 *Verdifall på eiendeler*, jf. IAS 16.63.

9.5 Adgang til å fravike måle- og innregningsregler i IFRS gjeldende for alle skadeforsikringsselskaper

Etter § 3-2b kan skadeforsikringsselskaper fravike enkelte bestemmelser i IFRS i samsvar med forenklingsforskriften § 3-1 og § 3-2 nr 1 og 10. Ved fravik fra IFRS skal det gis opplysninger om dette, jf. årsregnskapsforskriften § 5-1 annet ledd.

Forenklingsforskriften § 3-1 gjelder for alle skadeforsikringsselskaper ved utarbeidelse av selskapsregnskap. Bestemmelsene gjelder også ved utarbeidelse av konsernregnskap med mindre konsernregnskapet utarbeides fullt ut etter IFRS, jf. regnskapsloven § 3-9 første til fjerde ledd. Bestemmelsene innebærer en adgang til å regnskapsføre utbytte og konsernbidrag i samsvar med regnskapslovens bestemmelser istedenfor IFRS, jf. forenklingsforskriften § 3-1 nr. 4. Det er videre adgang til å fravike IAS 28 og IAS 31 slik at investering i tilknyttet selskap og deltakelse i felles kontrollert virksomhet kan regnskapsføres i samsvar med kostmetoden i selskapsregnskapet, jf. § 3-1 nr. 5. I tillegg er det adgang til å fravike IFRS 5 *Anleggsmidler holdt for salg og avvirket virksomhet*, jf. § 3-1 nr. 3 og to bestemmelser i IFRS 1 *Førstegangsansendelse av internasjonale standarder for finansiell rapportering*, jf. § 3-1 nr. 1 og 2.

Forenklingsforskriften § 3-2 nr. 1 og 10 gjelder selskapsregnskap til skadeforsikringsselskaper som utarbeider konsernregnskap. Bestemmelsene innebærer en adgang til å fravike en

bestemmelse i IAS 16 *Eiendom, anlegg og utstyr*. I tillegg kan IFRIC 4 *Fastsettelse av hvorvidt en avtale inneholder en leieavtale* fravikes.

9.6 Utvidet adgang til å fravike måle- og innregningsregler i IFRS

Enkelte forsikringsselskaper har adgang, men ikke plikt, til å fravike IFRS utover de bestemmelser som er kommentert i punkt 9.5, jf. årsregnskapsforskriften § 3-1 og § 1-5. Den utvidede adgangen gjelder kun:

- (1) forsikringsselskaper som ikke inngår i konsern og som ikke har utstedt verdipapirer som er notert på regulert marked i en EØS-stat
- (2) forsikringsselskaper som inngår i konsern, men hvor konsernregnskapet ikke utarbeides etter IFRS

Forsikringsselskaper med utvidet fraviksadgang skal i likhet med andre skadeforsikringsselskaper følge bestemmelsene om innregning og måling i kapittel 3 i årsregnskapsforskriften, se punkt 9.2 til 9.4. Den utvidede fraviksadgangen gjelder på områder som ikke er eksplisitt nevnt i kapittel 3 i forskriften. Forsikringsselskaper med utvidet fraviksadgang kan (til forskjell fra andre forsikringsselskaper) velge mellom å anvende IFRS eller regnskapsloven kapittel 4 og 5. Anvendelse av regnskapsloven kapittel 4 og 5 på enkeltområder, innebærer også en plikt til å anvende eventuelle relevante norske regnskapsstandarder. Bestemmelsen er ment å gi selskapene mulighet til å foreta en gradvis overgang til IFRS. Det skal opplyses i noter til regnskapet hvilke fravik fra IFRS som er benyttet, jf. årsregnskapsforskriften § 5-1 annet ledd.

10. Resultatregnskap

10.1 Generelt

Oppstillingsplanen for resultatregnskapet, jf. årsregnskapsforskriften § 4-4, er tilpasset IFRS innenfor rammen av regnskapsdirektivene. Resultatregnskapet er sammensatt av teknisk regnskap, ikke-teknisk regnskap, skattekostnader og andre resultatkomponenter. Nedenfor følger nærmere omtale av enkelte poster i resultatregnskapet, med særlig fokus på endringer som følge av tilpasningen til IFRS.

10.2 Teknisk regnskap

10.2.1 Generelt

Skillet i oppstillingsplanen mellom teknisk regnskap og ikke-teknisk regnskap har sin bakgrunn i regnskapsdirektivene, der teknisk regnskap skal inneholde inntekter og kostnader fra forsikringsdriften (post 1 til 10). Nærmere bestemmelser om innholdet i postene er gitt i årsregnskapsforskriften §§ 4-11 til 4-15. Det tekniske regnskapet er i hovedsak uforandret av tilpasningen av forskriften til IFRS.

Tilpasningen av årsregnskapsforskriften til IFRS har medført at endringer i administrasjonsavsetning, avsetning til naturskadefondet og avsetning til garantiordningen ikke skal resultatføres ettersom avsetningene klassifiseres som egenkapital i balansen, jf. balansepost 8.1.3, 8.1.4 og 8.1.5. Endringene i avsetningene føres med motpost i ”Annen opptjent egenkapital”, jf. balansepost 8.2.

Nedenfor kommenteres enkelte poster nærmere.

10.2.2 Premierabatter og andre gevinstavtaler⁷

For gjensidige skadeforsikringsselskaper skal denne posten etter Finanstilsynets tolkning kun inneholde tilbakeføringer av premier fastsatt av generalforsamlingen i samsvar med selskapets vedtekter, der tilbakeføringen er betinget av skadeforløpet i regnskapsåret, jf. årsregnskapsforskriften § 4-14. For skadeforsikringsselskaper organisert som aksjeselskaper, kan posten benyttes på tilsvarende måte eksempelvis for gevinstavtaler knyttet til kontoordninger og lignende. Beregningsmåten relatert til slike gevinstavtaler skal i tilfelle fremgå eksplisitt av de aktuelle forsikringskontraktene. En eventuell fordeling/utdeling av elementer av finansresultatet bør etter Finanstilsynets oppfatning føres som utbytte, uavhengig av om skadeforsikringsselskapet er et aksjeselskap eller et gjensidig selskap.

10.2.3 Skadebehandlingsutgifter og erstatningskostnader⁸

Det vises til årsregnskapsforskriften § 4-13 vedrørende skadebehandlingskostnader og § 4-26 (3) vedrørende erstatningsavsetningen.

Finanstilsynet legger til grunn at ”eksterne og interne skadebehandlingskostnader” skal tolkes snevert. I praksis betyr dette at de skadebehandlingskostnader som kan medregnes blant de betalte erstatninger, i all hovedsak vil omfatte:

- honorarer til eksterne takstmedarbeidere, herunder advokathonorarer og legehonorarer

⁷ Viderefører omtale fra tidligere rundskriv 11/2006

⁸ Viderefører omtale fra tidligere rundskriv 11/2006

- kostnader relatert til interne takstmedarbeidere og utredere, herunder kostnader relatert til anvendelse av egne advokater/jurister
- reisekostnader for skadebehandlere i forbindelse med skadeoppgjør

En tilsvarende avgrensning gjelder ved fastsettelsen av erstatningsavsetningen.

10.3 Ikke-teknisk regnskap

Oppstillingsplanens del med ikke-teknisk regnskap omfatter post 11 til 15. Nærmere bestemmelse om innholdet i post 12 om allokert investeringsavkastning er gitt i årsregnskapsforskriften § 4-15. Forskriftsendringene i 2008 har medført at tidligere krav om bruttopresentasjon av inntekter og kostnader fra investeringer er erstattet av krav om nettopresentasjon i post 11. I tillegg er underinndelingen av post 11 endret som følge av tilpasning til IFRS. Videre har innføringen av poster for andre resultatkomponenter medført at enkelte typer av verdiendringer skal vises atskilt fra ikke-teknisk regnskap, se punkt 10.4 for nærmere omtale.

Resultatpost 11 ”Netto inntekter fra investeringer” omfatter inntekter og kostnader fra datterselskap mv, finansielle eiendeler, eierbenyttet eiendom og investeringseiendom. Nedenfor følger enkelte kommentarer til den nye underinndelingen av post 11.

I post 11.1 føres inntekter, herunder negative inntekter, fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak. Det presiseres at verdiendringer på investeringer i datterselskap mv. ved måling til virkelig verdi etter IAS 39, presenteres i 11.1, og ikke i posten for verdiendringer på investeringer (post 11.4). Tilsvarende skal realiserte gevinster og tap på investeringer i datterforetak mv. presenteres i post 11.1, og ikke i post 11.5.

I post 11.2 føres renteinntekter og utbytte fra finansielle eiendeler som inngår i balansepost 2.3 og 2.4, herunder renteinntekter og utbytteinntekter fra finansielle eiendeler som vurderes til virkelig verdi. Renteinntektene innregnes i henhold til effektiv rente-metoden i IAS 39.9, jf. IAS 18.30a. Renteinntekter fra andre eiendeler føres i post 3 Andre forsikringsrelaterte inntekter eller post 13 Andre inntekter avhengig av om inntektene er relatert til forsikringsdriften eller ikke.

Post 11.3 omfatter inntekter og kostnader i forbindelse med forsikringsselskapets drift av eiendommer som forsikringsselskapet eier direkte. Det presiseres at avskrivninger på verdiregulert eiendom inngår i posten for netto driftsinntekt fra eiendom, og ikke i posten for verdiendringer på investeringer (post 11.4).

I post 11.4 føres urealiserte gevinster og tap på investeringer i eiendom og finansielle eiendeler med mindre endringene skal føres som andre resultatkomponenter, jf. resultatpost 19.1 og 19.5. Indirekte eie av eiendom gjennom datterselskap, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak, skal i balansen presenteres som investeringer i datterforetak mv. Verdiendringer på slike investeringer skal føres i post 11.1 i resultatregnskapet, og ikke i posten for verdiendringer på investeringer (post 11.4).

10.4 Andre resultatkomponenter og totalresultat

IFRS krever at enkelte typer av verdiendringer vises atskilt fra ”vanlige” resultatposter. Det gjelder blant annet verdiendringer på eierbenyttet eiendom (IAS 16.39-40) og verdiendringer

på finansielle eiendeler tilgjengelig for salg (IAS 39.55b), jf. IAS 1.7 som gir en nærmere oversikt. Disse resultatpostene utgjør sammen med det ”vanlige” resultatet (profit or loss) totalresultatet (statement of comprehensive income) for perioden.

Årsregnskapsforskriften er tilpasset kravene i IFRS om presentasjon av totalresultat, jf. resultatpost 18 til 20. Det ”vanlige” resultatet fremkommer av resultatpost 18. Øvrige inntekter og kostnader presenteres under hovedpost 19 som andre resultatkomponenter. Summen av det ”vanlige” resultatet og andre resultatkomponenter utgjør totalresultatet i perioden, jf. post 20.

I resultatpost 19.1 føres endringer i verdiregulert beløp på eiendom, anlegg og utstyr som etter IAS 16 skal innregnes som andre resultatkomponenter.

I resultatpost 19.2 føres endringer i verdiregulert beløp på immaterielle eiendeler som etter IAS 38 skal innregnes som andre resultatkomponenter.

I resultatpost 19.3 føres aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte pensjonsordninger ved anvendelse av innregningsreglene i IAS 19.93A.

I resultatpost 19.4 føres omregningsdifferanser knyttet til utenlandsk virksomhet som etter IAS 21 skal innregnes som andre resultatkomponenter.

I resultatpost 19.5 føres gevinster og tap på finansielle eiendeler tilgjengelig for salg som etter IAS 39 skal innregnes som andre resultatkomponenter.

I resultatpost 19.6 føres effektiv andel av gevinst og tap på sikringsinstrumenter i kontantstrømsikring som etter IAS 39 skal innregnes som andre resultatkomponenter.

I resultatpost 19.7 føres andel av andre resultatkomponenter ved anvendelse av egenkapitalmetoden, jf. IAS 1.82h og IAS 28.11. Etter årsregnskapsforskriften § 3-1, jf. regnskapsloven § 5-17, kan også investeringer i datterselskap regnskapsføres etter egenkapitalmetoden. Andel av andre resultatkomponenter ved investeringer i datterselskap som regnskapsføres etter egenkapitalmetoden, skal følgelig også føres i resultatpost 19.7.

I resultatpost 19.8 føres summen av skattekostnader på andre resultatkomponenter, jf. IAS 1.91b.

11. Balansen

11.1 Generelt

Oppstillingsplanen for balansen, jf. årsregnskapsforskriften § 4-5, er tilpasset IFRS innenfor rammen av regnskapsdirektivene.

Balanseoppstillingens struktur er i hovedsak videreført, men med enkelte justeringer. For eiendelssiden innebærer endringene blant annet at finansielle eiendeler skal presenteres i samsvar med benyttet måleregul og at investeringseiendom og eierbenyttet eiendom skal presenteres på egne linjer. For balansens passivaside innebærer endringene blant annet at administrasjonsavsetning, avsetning til naturskadefondet og avsetning til garantiordningen skal vises som en del av egenkapitalen.

Nedenfor følger nærmere omtale av enkelte poster i balansen, med særlig fokus på endringer som følge av tilpasningen til IFRS. Det vises ellers generelt til ledsagende bestemmelser til balanseposter i forskriftens kapittel 4, jf. §§ 4-20 til 4-24 samt §§ 4-25 og 4-26.

11.2 Investeringer i finansielle instrumenter og eiendom (post 2)

Oppstillingsplanen skiller mellom investeringseiendommer og eierbenyttet eiendom, jf. balansepost 2.1. Nærmere avgrensning av hva som er å anse som investeringseiendom og eierbenyttet eiendom er gitt i IAS 40.5. Se for øvrig punkt 9.4 om innregning og måling. Finanstilsynet legger til grunn av post 2.1 ikke skal inneholde indirekte eie av eiendom gjennom aksjer/andeler. Slike investeringer skal presenteres som aksjer/andeler i datterforetak mv. eller som finansielle eiendeler, jf. balansepost 2.2.1 og 2.4.1.

Forsikringsselskapets fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak mv. føres i post 2.2.2. Øvrige finansielle eiendeler som er investeringer presenteres i henhold til anvendt måleregul, dvs. enten i post 2.3 for amortisert kost eller i post 2.4 for virkelig verdi. Egenkapitalinstrumenter (aksjer og andeler) som etter IAS 39 ikke kan måles pålitelig til virkelig verdi og derfor skal regnskapsføres til anskaffelseskost, føres under posten ”Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi”, jf. post 2.4.1. Se for øvrig punkt 9.3 om innregning og måling.

Finansielle derivater som eiendeler føres i post 2.4.4. Finansielle derivater som forpliktelser føres i post 13.4. Det er ikke adgang til å nettoføre finansielle derivater på eiendelssiden eller passivasiden.

Andeler i rentefond (obligasjons- og pengemarkedsfond) føres som obligasjoner mv. i post 2.4.2. Tilsvarende gjelder andeler i kombinasjonsfond dersom verdien av rentepapirene utgjør minst halvparten av fondets verdi. Ved overvekt av aksjer føres andelen i kombinasjonsfondet som aksjer og andeler i post 2.4.1. I årsregnskapet for 2009 kan alternativt nevnte fondsandeler føres som aksjer og andeler.

11.3 Forskuddsbetalte kostnader og ikke mottatte inntekter (post 6)

Post 6.1 skal ikke inneholde opptjente, ikke mottatte renteinntekter. Opptjente ikke mottatte renteinntekter skal i stedet presenteres samlet med de respektive finansielle instrumentene.

11.4 Egenkapital og ansvarlig lånekapital mv. (post 7, 8 og 9)

I post 7.3 føres egenkapitaldel av finansielle instrumenter som etter IAS 32 består av både en forpliktelsesdel og en egenkapitaldel (sammensatte finansielle instrumenter). I post 7.3 føres videre finansielle instrumenter som i samsvar med IAS 32 og IFRS for øvrig skal innregnes som (innskutt) egenkapital, herunder aksjebaserte betalingstransaksjoner som gjøres opp i egenkapital, jf. IFRS 2 *Aksjebasert betaling*.

Etter §§ 3-6 til 3-8 skal administrasjonsavsetning, avsetning til naturskadefondet og avsetning til garantiordningen klassifiseres og innregnes som egenkapital. I balansen presenteres disse avsetningene i post 8.1.3, 8.1.4 og 8.1.5.

Fondsobligasjoner som etter IAS 32 klassifiseres som forpliktelser føres i post 9.4.

11.5 Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter (post 14)

Post 14.1 skal ikke inneholde mottatte, ikke opptjente renteinntekter. Mottatte ikke opptjente renteinntekter skal i stedet presenteres samlet med de respektive finansielle instrumentene.

12. Noteopplysninger – forskriftens kapittel 5

Forsikringselskaper skal gi opplysninger i noter til årsregnskapet i samsvar med årsregnskapsforskriften kapittel 5. Bestemmelsene ble endret 30. januar 2009 gjennom en tilpasning til IFRS og kravene som gjelder for ”vanlige” foretak som utarbeider regnskap etter forenklingsforskriften. Ved endringer av 18. desember 2009 ble det gitt en utvidet adgang til å fravike opplysningskravene i IFRS for enkelte forsikringselskaper. Den utvidede adgangen gjelder kun:

- (1) forsikringselskaper som ikke inngår i konsern og som ikke har utstedt verdipapirer som er notert på regulert marked i en EØS-stat
- (2) forsikringselskaper som inngår i konsern, men hvor konsernregnskapet ikke utarbeides etter IFRS, jf. årsregnskapsforskriften 1-5 annet ledd.

Forsikringselskaper med utvidet fraviksadgang kan for regnskapsåret 2009 også benytte overgangsbestemmelsene i årsregnskapsforskriften § 7-3 som gir enkelte ytterligere lettelser fra opplysningskravene i IFRS, se punkt 12.1.8.

Kravene til noteopplysninger i årsregnskapsforskriften er dels gitt ved:

- henvisning til IFRS
- henvisning til nasjonale krav tilpasset IFRS i forskrift 21. januar 2008 nr. 57 om forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder (forenklingsforskriften)
- direkte bestemmelser i årsregnskapsforskriften

Det danner også utgangspunktet for den videre fremstillingen nedenfor.

12.1 Opplysningskrav i samsvar med IFRS (direkte henvisning til IFRS eller via forenklingsforskriften)

12.1.1 Innledning

Krav om anvendelse av opplysningskrav i IFRS er regulert i årsregnskapsforskriften §§ 5-4, 5-6 annet og tredje ledd samt 5-10 annet ledd. Reguleringen skjer ved direkte henvisning til spesifikke standarder/bestemmelser i IFRS og indirekte gjennom henvisning til bestemmelser i forenklingsforskriften § 4-2 som inneholder IFRS-krav.

I enkelte andre bestemmelser i årsregnskapsforskriftens kapittel 5 henvises det også til IFRS, enten direkte eller indirekte gjennom forenklingsforskriften, jf. §§ 5-9, 5-10 første ledd, 5-11 femte ledd og 5-34. Disse bestemmelsene innebærer ikke krav utover det som følger av § 5-6 annet og tredje ledd, men er ment som en klargjøring på områder der det tidligere har vært egne nasjonale bestemmelser i årsregnskapsforskriften.

Nærmere omtale av hvilke opplysningskrav i IFRS som gjelder, etter forskriftens ordinære regler, er gitt i punkt 12.1.2 til 12.1.7. Overgangsreglene i årsregnskapsforskriften § 7-3 er kommentert i punkt 12.1.8.

12.1.2 Viktige regnskapsprinsipper og usikre estimater

Alle forsikringselskaper skal gi opplysninger om viktige regnskapsprinsipper i samsvar med IAS 1.117-124 og om kilder til estimeringsusikkerhet i samsvar med IAS 1.125-133, jf. årsregnskapsforskriften § 5-4 første ledd.

Finanstilsynet vil særskilt påpeke kravet til å gi tilleggsinformasjon om usikkerhet i estimater. Et foretak skal opplyse om sine forutsetninger om framtiden og andre viktige kilder til estimeringsusikkerhet på balansedagen som innebærer en betydelig risiko for en vesentlig justering av den balanseførte verdien av eiendeler og forpliktelser i løpet av det neste regnskapsåret, jf. IAS 1.125. Opplysninger skal presenteres på en måte som hjelper brukerne av regnskapet til å forstå de vurderinger ledelsen foretar om framtiden og andre kilder til estimeringsusikkerhet. IAS 1.129 nevner blant annet sensitivitetsanalyser som et eksempel på type opplysninger det kan være aktuelt å gi.

I henhold til IAS 1.122 skal foretaket i oversikten over viktige regnskapsprinsipper eller andre noter opplyse om de vurderinger, foruten vurderinger som innebærer estimater, som ledelsen har foretatt som et ledd i anvendelsen av foretakets regnskapsprinsipper, og som har mest betydelig innvirkning på beløpene som innregnes i finansregnskapet.

12.1.3 Forsikringskontrakter

Forsikringsselskaper med maksimale IFRS-krav⁹ skal gi opplysninger i samsvar med samtlige opplysningskrav i IFRS 4, jf. årsregnskapsforskriften § 5-6 tredje ledd bokstav a.

Forsikringsselskaper med utvidet fraviktsadgang skal i henhold til § 5-6 annet ledd bokstav a, gi informasjon om regnskapsprinsipper i samsvar med IFRS 4.37 bokstav a) og om virkning av endringer i forutsetninger brukt ved måling av forsikringseiendeler og forsikringsforpliktelser i samsvar med IFRS 4.37 bokstav d). Dersom overgangsregelen i § 7-3 anvendes kan sistnevnte opplysningskrav i IFRS utelates for regnskapsåret 2009, se nærmere omtale i punkt 12.1.8.

12.1.4 Finansielle instrumenter

Forsikringsselskaper med maksimale IFRS-krav skal gi opplysninger i samsvar med samtlige opplysningskrav i IFRS 7, jf. årsregnskapsforskriften § 5-6 tredje ledd bokstav b.

Forsikringsselskaper med utvidet fraviktsadgang skal gi opplysninger i samsvar med nærmere bestemte opplysningskrav i IFRS 7, jf. årsregnskapsforskriften § 5-6 annet ledd bokstav b. Dersom overgangsregelen i § 7-3 anvendes, er det for regnskapsåret 2009 kun krav til å gi opplysninger i samsvar med IFRS 7.8 og 7.21, se nærmere omtale i punkt 12.1.8. IFRS 7.8 krever at det gis opplysninger om balanseførte verdier for hver av målekategoriene i IAS 39, mens IFRS 7.21 krever at det gis opplysninger om anvendte regnskapsprinsipper på finansielle instrumenter (se for øvrig punkt 12.1.2).

12.1.5 Investerings eiendom

Skadeforsikringsselskaper med maksimale IFRS-krav skal gi opplysninger i samsvar med samtlige opplysningskrav i IAS 40, jf. årsregnskapsforskriften § 5-6 tredje ledd bokstav d.

Skadeforsikringsselskaper med utvidet fraviktsadgang skal gi opplysninger i samsvar med nærmere bestemte opplysningskrav i IAS 40, jf. årsregnskapsforskriften § 5-6 annet ledd bokstav d. Nedenfor følger en oversikt over opplysningskravene for disse selskapene. Disse opplysningskravene gjelder ikke for regnskapsåret 2009 dersom overgangsregelen i § 7-3 anvendes, se nærmere omtale i punkt 12.1.8.

⁹ Forsikringsselskaper som ikke har utvidet adgang til å fravike opplysningskravene i IFRS

Det skal opplyses om investeringseiendommer innregnes og måles etter virkelig verdi modellen eller anskaffelseskostmodellen, jf. IAS 40.75 bokstav a. Ved anvendelse av virkelig verdi modellen skal det opplyses om metoder og betydelige forutsetninger som er benyttet ved fastsettelsen, herunder en erklæring om hvorvidt fastsettelse av virkelig verdi er støttet av markedsdokumentasjon eller om den i større grad er basert på andre faktorer på grunn av eiendommens art og mangel på sammenlignbar informasjon, jf. IAS 40.75 bokstav d. Det skal i tillegg gis informasjon om i hvilket omfang den virkelige verdien er basert på en verdsetting foretatt av en uavhengig kvalifisert takstmann. Dersom det ikke har skjedd slik verdsetting skal det opplyses om dette, jf. IAS 40.75 bokstav e. Det kreves videre en avstemming mellom balanseførte verdier i begynnelsen og slutten av perioden, herunder opplysninger om netto gevinster eller tap ved justering av virkelig verdi, jf. IAS 40.76. I de unntakssituasjonene hvor virkelig verdi ikke kan fastsettes på en pålitelig måte, kreves en beskrivelse av investeringseiendommen samt en forklaring på hvorfor virkelig verdi ikke kan fastsettes med en slik pålitelighet, jf. IAS 40.78 bokstav a og b.

Ved anvendelse av anskaffelseskostmodellen skal det blant annet gis opplysninger om benyttede avskrivningsmetoder og en avstemming mellom balanseførte verdier i begynnelsen og slutten av perioden, jf. IAS 40.79 bokstav a til d.

12.1.6 Eierbenyttet eiendom

Alle skadeforsikringsselskaper som anvender anskaffelseskostmodellen skal gi opplysninger i samsvar med opplysningskravene i IAS 16 som gjelder for denne modellen, jf. årsregnskapsforskriften § 5-10 annet ledd. Kravene kommenteres ikke nærmere i denne veiledningen.

Alle skadeforsikringsselskaper som anvender verdireguleringsmodellen skal gi opplysninger i samsvar med IAS 16.73 bokstavene a og e iv) og IAS 16.77, jf. årsregnskapsforskriften § 5-6 annet ledd bokstav e og tredje ledd bokstav e som viser til forenklingsforskriften § 4-2 nr. 8. Nedenfor følger en oversikt over opplysningskravene.

Det skal opplyses om at selskapet benytter verdireguleringsmodellen, jf. IAS 16.73 bokstav a. Ved fastsettelse av virkelig verdi, som skal foretas med en viss hyppighet, kreves i hovedsak samme type opplysninger som for investeringseiendommer. Det skal gis følgende opplysninger:

- om det er benyttet en uavhengig takstmann, jf. IAS 16.77 b
- metodene og betydelige forutsetninger som er anvendt for å estimere eiendommens virkelige verdi, jf. IAS 16.77 c
- i hvilket omfang eiendommens virkelige verdi beregnes direkte med henvisning til observerbare priser i et aktivt marked eller nylige markedstransaksjoner på armlengdes avstand, eller om de ble estimert med andre verdsettingsmetoder, jf. IAS 16.77 d.

I tillegg tilkommer enkelte opplysningskrav som er særskilt knyttet til verdireguleringsmodellen, blant annet opplysninger om tidspunktet da verdireguleringen trådte i kraft, jf. IAS 16.77 a, og opplysninger om endringer i verdiregulert beløp og tap ved verdifall som er innregnet eller reversert i andre resultatkomponenter i resultatregnskapet, jf. IAS 16.73 bokstav e iv).

12.1.7 Andre opplysninger i IFRS

Alle forsikringselskaper skal gi opplysninger i samsvar med IAS 37 *Avsetninger, betingede forpliktelser og betingede eiendeler*, jf. årsregnskapsforskriften § 5-6 annet ledd bokstav c og tredje ledd bokstav c. Dersom overgangsregelen i § 7-3 anvendes (kun for forsikringselskaper med utvidet fraviksgang), kan opplysningskravene i IAS 37 i sin helhet utelates for regnskapsåret 2009, se nærmere omtale i punkt 12.1.8.

Ytterligere krav til opplysninger i samsvar med IFRS følger av forenklingforskriften § 4-2 nr. 1-4 og nr. 7-19, jf. årsregnskapsforskriften § 5-6 annet ledd bokstav e og tredje ledd bokstav e. Forenklingforskriftens bestemmelser er utformet med tanke på alle typer av foretak, noe som innebærer at ikke enhver bestemmelse nødvendigvis er relevant for alle. Selskapene må selv vurdere hvilke IFRS-krav som er relevante i forhold til egen virksomhet.

12.1.8 Overgangsregler for forsikringselskaper med utvidet fraviksgang

Forsikringselskaper med utvidet fraviksgang kan for regnskapsåret 2009 fravike noteopplysningskrav i IFRS i større utstrekning enn det som følger av forskriftens ordinære regler, jf. årsregnskapsforskriften § 7-3 første og annet ledd. Den utvidede adgangen gjelder opplysningskrav i IFRS 4, IFRS 7, IAS 37 og IAS 40. Sammenlignet med forskriftens ordinære bestemmelser er det tilstrekkelig at det gis opplysninger i samsvar med IFRS 4.37 bokstav a samt IFRS 7 nr. 8 og nr. 21. Opplysningskrav i IAS 37 og IAS 40 kan fravikes i sin helhet.

Benyttes adgangen til fravik etter § 7-3 første og annet ledd, skal det i stedet gis opplysninger tilsvarende de krav som gjaldt for regnskapsåret 2007 på disse områdene, jf. § 7-3 tredje ledd.

12.2 Nasjonale krav til noteopplysninger tilpasset IFRS (henvisning til forenklingforskriften)

På andre områder enn de som er nevnt i punkt 12.1, kan noteopplysningskravene i IFRS fravikes, jf. § 5-6 første ledd. Ved fravik skal det gis opplysninger i samsvar med forenklingforskriften §§ 4-4 til 4-12 og §§ 4-14 til 4-25, jf. årsregnskapsforskriften § 5-6 fjerde ledd. Bestemmelsene i forenklingforskriften er utformet med utgangspunkt i krav i norske regnskapsstandarder og innebærer forenkling av kravene i IFRS.

Opplysningskravene gjelder også for forsikringselskaper som etter årsregnskapsforskriften § 3-1 har adgang til å anvende regnskapsloven kapittel 4 og 5 i stedet for reglene om innregning og måling i IFRS, se punkt 9.6. For selskaper som anvender denne muligheten for immaterielle eiendeler samt anlegg/utstyr, gjelder likevel egne opplysningskrav etter forskriften. Disse selskapene skal gi opplysninger i samsvar med kravene i § 5-8 annet til åttende ledd (som i hovedsak er en videreføring av tidligere krav) og ikke forenklingforskriften §§ 4-21 og 4-23, jf. årsregnskapsforskriften § 5-8 første ledd annet punktum.

12.3 Øvrige krav til noteopplysninger

Øvrige krav til opplysninger er, med enkelte unntak, regulert ved direkte bestemmelser i årsregnskapsforskriften, dvs. det fremkommer direkte av bestemmelsene selv hvilke opplysninger som skal gis. Kravene kommenteres ikke nærmere i denne veiledningen.

FINANSTILSYNET

Postboks 1187 Sentrum

0107 Oslo

POST@FINANSTILSYNET.NO

WWW.FINANSTILSYNET.NO